

ONZE
VOGELS

51^e JAARGANG N° 6, JUNI 1990

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS

De

ssel

VOGELS

ISSN 0030-3224

AN VOGELLIEFHEBBERS (OPLAGE 49.000)

REDACTIE

C.E. van Berkel
Chr. Walraven
Redactieadres: Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom

VERANTWOORDELIJKHEID

De uitgever van dit blad, de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, is niet verantwoordelijk voor de inhoud van hierin opgenomen advertenties en erkent geen enkele verplichting tot opnemen van aangeboden advertenties.

De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. Door publicatie neemt de uitgever geen enkele verantwoordelijkheid op zich. Het zonder schriftelijke toestemming overnemen van artikelen of gedeelten daarvan is verboden.

ADVERTENTIES

Voor advertenties – ook die van leden en abonnees – met een zakelijk karakter, zijn tarieven en verdere inlichtingen verkrijgbaar bij het Bondsbureau van de NBvV. Kleine annonces, voor afdelingen, leden en abonnees op 'Onze Vogels', van zuivere particuliere aard zie onder 'Vraag en Aanbod'.

VRAGEN OVER?

WATERSLAGERS aan: H. Warmerdam, V.d. Duijn van Maasdamlaan 45, 2181 XB Hillegom.
HARZERS aan: M.A. Paans, Leeuwerik 78, 5165 KZ Waspik.
KLEURKANARIES aan: F.H. Verschuur, Alb. Grootin. 17, 1412 EL Naarden.
VORM- EN POSTUURKANARIES aan: P.L. Huizinga, Marathonstr. 32, 7541 BM Enschede.
EUROPESE VOGELS (WILDZANG) EN HUN BASTAARDEN, GROTE PARKIETEN EN AGAPORNIDEN aan: D.A. Dulvis, St. Josephstraat 46, 4847 SG Teteringen.
ZEBRAVINKEN, JAPANSE MEEUWEN EN HUN BASTAARDEN aan: C. van Elven, Van N. van Eemnesin. 7, 8384 EA Wilhelminaoord.
TROPISCHE VOGELS EN HUN BASTAARDEN aan: M. Schuurhuis, Drecht 23, 8032 CH Zwolle.
VRUCHTEN- EN INSECTENETERS aan: G.M. Essenberg, Van Beethovenln. 213, 3144 AE Maassluis.
GRASPARKIETEN aan: S. Harkema, Prov. weg 29a, 9677 PA Heiligervee.

Postzegels voor antwoord bijsluiten.

Geen retourport, dan ook geen antwoord!
Deze regel geldt ook voor vragen aan auteurs etc.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is ingeschreven in het verenigingsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Breda, onder nummer V-280824.

Het volgende nummer wordt ter post bezorgd op
23 juli 1990

IN DIT NUMMER

	pag.
De kaapse papegaai eigen kweek	244
Over kleurkanaries	247
Echte Mezen	250
Love (Birds) Story	258
Manderijneend	260
Kleurkanaries	261
Voedsel van de vogels	263
De hartlaubs toerako	263
Betoverende caique's	264
De samenstelling van een collectie vogels	267
Gaas schilderen	267
Goudvinken in zwart en wit	269
Erfelijkheid en selectie	270
Onkruiden als vogelsvoedsel	273
Opnieuw Jonge Roodsnavel Tokken in Avifauna	274
Geen glatiks meer op de Sawahs	276
De zwarte honingeter	278
Wat lezers schrijven	280
Hapziekte	280
NBvV-Service	280
Voeding	281
Voliere van de maand	283
NBvV-Boekenservice	286
Wees maar gerust blij met de NBvV	286
Bondsmededelingen	287

IN DIT NUMMER ADVERTEREN

	pag.
Beaphar	246
CéDé, Van Keulen	248
Fauna metaalwaren b.v., Kloeg	260
K.B.O.F., Hope Farms, Praktijkschool Barneveld,	
Rein v.d. Veen, R. Zagers, Heesakkers	262
Duphar	266
Holland Diervoeders	268
Rotoi, CéDé	272
Wolro	280
Vraag en Aanbod	282
GEHU, Wovo, Animal	284
Orni Mondo, Fauna metaalwaren b.v., Keesmaat	285

Foto voorplaat: Kaapse papegaai

Foto: C. Scholtz/v. 't Hart

Ontwerp en druk: Steens Schiedam b.v.

Postbus 59, 3100 AB Schiedam – Telefoon (010) 462 29 22

DE KAAPSE PAPEG

Tekst: C.E.van Berkel
Foto's: C.Scholtz/v't Hart en H. Müller.

Van het geslacht *Poicephalus* is er een groot aantal soorten dat in redelijke aantallen door de vogelliefhebbers wordt gehouden en vooral ook wordt gekweekt. Minder bekend waren succesvolle kweekresultaten met de Kaapse papegaai, maar op de laatstgehouden bondskampioen, Vogel'90 in Breda, troffen we voor de eerste maal een eigen kweek exemplaar aan. Weliswaar nog niet helemaal op kleur, maar wel een in goede conditie verkerende jonge vogel, ingezonden door ons lid de heer A. Vissers uit Ulestraten.

Naast de nominaatvorm, *Poicephalus robustus robustus*, welke voorkomt in Zuidoost Afrika van de oostelijke Kaap-provincie tot Natal, westelijk Zoeloe-en Swasiland en Oost Transvaal, is er nog een tweetal rassen of ondersoorten beschreven, te weten *P.r. suahelicus* die we aantreffen in Mozambique, Zimbabwe, Zuidwest Afrika tot Angola, zuidelijk Zaire en Centraal Tanzania en *P.r. fuscicollis* van Gambia en zuidelij-

ke Senegal tot noordelijk Ghana en Togo.

Van de nominaatvorm zijn rug en vleugels donker olijfgroen, stuit en onderdelen helder blauwgroen, vleugelrand en dijen rood en poten zwart. Van *suahelicus* zijn de kop en de nekbevedering meer zilvergrijs van kleur en is er meestal een wat duidelijker rode voorhoofdsband zichtbaar. Overigens lijkt *fuscicol-*

lis heel sterk op het voorgaande ras alleen de groene veerpartijen zouden wat meer sprekender zijn.

Eris nauwelijks sprake van een seksueel dimorfisme. Af en toe zijn er wat mannetjes die een duidelijke rode voorhoofdsband hebben maar er zijn met name ook vrouwelijke exemplaren waar helemaal geen of slechts vaag een rode voorhoofdsband te zien is, terwijl in zijn

AA I EIGEN KWEEK

algemeenheid wordt gesteld dat de mannetjes een zwarte voorhoofdsband met een bruinrood voorhoofd hebben en de vrouwtjes een roodachtige met een rozerood voorhoofd. Vandaar de meest veilige bewering dat het geslacht van deze papegaaiensoort moeilijk is vast te stellen. Wel hebben de jonge vogels gedurende de eerste maanden een roseachtig voorhoofd. De vogels zijn 32 tot 34 cm groot en hebben een korte staart. Het zijn echte boomvogels die zich op de grond bepaald niet thuis voelen, zelfs een beetje hulpeloos zijn. Maar geef ze in de bomen de ruimte, heel behendig lopen ze over de takken, stappen over op andere takken of klauteren langs de stam.

Meestal houden ze zich in redelijk grote groepen op aan de randen van bossen en ook in de bergwouden tot op hoogten van 1000 tot 1200 meter. In Gambia zijn ze ook regelmatig waargenomen in de mangroven. Als ze zich in groepsverband hoog in de bomen bevinden, zijn ze van heel ver te horen, ze maken een hels kabaal. Van nature zijn het overigens wel schuwe vogels. Hun voedsel bestaat uit zaden, noten, bessen, vruchten en nectar. De aperbroodbomen vormen hun belangrijkste voedselbron.

Nesten doen ze in hoog gelegen boomholten en de gemiddeld 4 bijna ronde witte eieren worden ongeveer 26 dagen bebroed en voornamelijk door het vrouwtje. Het mannetje houdt zich overdag de meeste tijd op vlak voor de opening van de broedholte en de nachten brengt hij meestal samen met het vrouwtje in die holte door. Jonge vogels verblijven 10 tot 11 weken in het nest en als ze uitvliegen missen ze nog de rode veren in de vleugels en op de dijen. De kopbedekking is meer olijfgroen met een roseachtige voorhoofd. De heersers verstrekte ons over zijn ervaringen met deze papegaaien de navolgende informatie: De vogels werden aangebracht in 1986 uit een directe importzending. Hun conditie was goed, maar de vleugels waren geknipt zodat ze niet konden vliegen. Ze gecroegen zich

bovendien erg schuw. De man had een zwarte voorhoofdsband en het voorhoofd van de pop was roodachtig. Als voedsel namen ze in hoofdzaak zonnepitten op. Ze werden binnenshuis ondergebracht in een vluchtje van 1,20 m lengte, 0,70 m breed en 2 m hoog. Naast de zonnepitten werd er vanaf het begin ook appel en mais aangeboden en geleidelijk aan zijn de vogels dat gaan opnemen. In mei 1987 zijn ze naar buiten gegaan. Ze konden nog steeds nauwelijks vliegen en derhalve werden er in de buitenvlucht nogal wat stokken aangebracht, zodat ze toch konden klauteren. Alles bleef zoals het was en in november zijn de vogels weer naar de binnenvlucht verhuisd. In mei 1988 weer terug naar buiten. Het waren nog steeds schuwe vogels en waar het het vliegen betrof, dit ging duidelijk beter. Een in die vlucht opgehangen broedblok gaf ze kennelijk rust in die zin dat ze er steeds ingingen als ze het buiten te onrustig vonden. Ook nu weer in november naar binnen. Begin januari 1989, alle vogels nog binnen en met alle vogels worden verscheidene poicephalussoorten bedoeld zoals bonte boertjes, meijer's- en roodbuikpapegaaien en vanzelfsprekend ook de kaapse. In elke vlucht is toen een broedblok opgehangen en behalve de kaapse hadden alle andere soorten binnen een maand eieren. Uiteindelijk zijn de kaapse papegaaien in juli, toen ze nog steeds geen aanstalten

hadden gemaakt om tot voortplanting te komen, naar buiten gebracht. Gelijktijdig kregen ze in die buitenvlucht ook de beschikking over een broedblok. Dat broedblok was 30 cm breed, 30 cm diep en 50 cm hoog en het invleggat had een middellijn van 12 cm. De pop kreeg al spoedig meer dan normale belangstelling voor dat blok en ze verbleef er niet alleen in als er onraad was maar ook wanneer alles normaal en rustig was. Tevens werd er diverse malen een paring waargenomen en dat gaf hoop. Nestcontrole was niet uit te voeren want beide vogels verbleven vrijwel altijd in het nestblok. Op 23 augustus was er echter een kans om eens binnen te loeren en ja,

weel, een jong van naar schatting enkele dagen oud. Op de vleskleurige huid was rijkelijk witachtige dons aanwezig. De aanvankelijk in het nestblok aangebrachte laag vermolmd hout was voor ongeveer de helft uit het nest gegooid, de laag was nu nog ongeveer 5 cm dik. Beide oudervogels voedden en hoedden de jonge vogel voorbeeldig en op 15 september is aan een van de pootjes een 10 mm ring geschoven. De jonge vogel zag er op dat moment heel goed uit, zat ook al redelijk in de veren. Normaal krijgen de kaapse papegaaien een zaadmengsel aangevuld met 50% zonnepitten, 10% witzaad, 5% millet, 5% hennep. Elke dag een kwart appel, drie maal in de week halfrijpe mais en een maal in de week walpinda's. Bovendien dagelijks wat gekiemde zaden en CeDe eivoer. Op 10 november verliet de jonge vogel het nest en werd nog lange tijd door de oudervogels gevoerd. Terugerekend bedraagt de broedduur ongeveer 26 dagen; kunnen de jonge vogels als ze 23-24 dagen oud zijn worden geringd en verlaten als ze 10-11 weken oud zijn het nest. Jammer was wel, dat de jonge vogel door de ouders nogal geplukt was en er vooral aan de kop dus niet al te fraai uitzag.

Over kleurkanaries.

De beginnende kweker. Zelfstandige jongen en het tweede legsel.

Tekst: A. van Eck.
Foto: W.D.H. Spijker.

Mogelijk hebben de jonge vogels het nest nog niet verlaten als de pop weer een nieuw nest wil bouwen. Eerder in dit verhaal is gezegd dat het raadzaam is, **meer dan één** bevestigingsplaats voor nesten te hebben, waardoor dus nestkeuze mogelijk is. De tweede ronde neemt de pop niet altijd die tweede keuze, als ze op de plaats van het eerste nest wederom wil bouwen, hang dan daar ook een nieuw nestbakje op. Laat ze niet in het oude bevuilde nest haar legsel deponeren. Verstrekt voldoende en voor de pop **aantrekkelijk** nestmateriaal waarmee ze graag wil bouwen. Het gevaar is groot dat ze anders de veertjes van de jonge vogels als nestmateriaal wenst te gebruiken. Dat moeten wij natuurlijk voorkomen. De babykooi, het middelste deel van onze driedelige broedkooi is nu waardevol. Plaatsen wij de jonge vogels die inmiddels bijna drie weken oud zijn samen met de vader in de babykooi, dan is het risico van veren plukken vrijwel uitgesloten. Het voeren door de man zal gewoon doorgaan en tevens zal de pop tussen de trailes door mee voeren. Als je ziet dat dit alles verloopt zoals hier omschreven, dan kun je de man, ook al heeft die maar één of twee dagen in die babykooi bij de jongen gezeten, rustig bij de pop terugplaatsen. Geef je er voorkeur aan om de man, b.v. omdat de babykooi niet grenst aan de broedkooi, bij de jongen te laten zolang deze ruimschoots zelfstandig zijn, dan die man wel dagelijks bij voorkeur in de vooravond, een half uurtje terugplaatsen bij de pop. Het volgende legsel moet immers ook bevrucht worden. Jonge kleurkanaries zijn normaal met ongeveer dertig dagen zelfstandig, het is enorm gunstig als de man, of eventueel man plus pop, die jongen **daarna** nog b.v. een dag of tien kunnen bijvoeren. De jongen mogen zeker in deze periode niets tekort komen en daar zorgen de ouders dan wel voor als

je dat tenminste mogelijk maakt. Uiteraard makkelijk te vinden eivoer, zaad en drinkwater, maar ook vogelgrit, scherpe maagkiezel en sepij bij de jongen plaatsen. De babykooi bewijst vaak in deze periode zeer goede diensten maar een voorhang- of voorzetskooitje werkt dikwijls evengoed. In geval je de jonge vogels niet in een afzonderlijke kooi kunt plaatsen, loop je twee risico's n.l. ze kunnen zoals gezegd kaalgeplukt worden maar ook, de jongen nemen het nieuwgebouwde nest in. Kaal geplukte jongen is een ware ramp maar ook op dat nieuwe nest veroorzaken ze niets goeds. Dat nest met eieren bevuilen ze en tevens storen ze de inmiddels broedende pop. De kans op mislukken van dat broedsel is dan niet klein, meestal komt daarvan helemaal niets terecht. Het gunstigste is het als de jongen al een paar dagen in de babykooi zijn ondergebracht op het moment, dat de pop het nieuwe nest begint te bouwen. Met de jongen bij de ouders in de broedkooi wil bevruchting van het tweede legsel ook nog wel eens achterwege blijven. Wederom zijn wij op het tijdstip om de kweekkaart bij te werken, in elk geval noteren wij nu of de pop plukt en indien van toepassing, of er wel of geen bevruchting heeft plaatsgevonden met de jongen bij die ouders. Bovendien noteren wij alle gegevens m.b.t. de tweede ronde en in de toekomst blijven wij alle belangrijke aangelegenheden bijschrijven. Voor hobbyisten die een P.C. bezitten is het aantrekkelijk betreffende gegevens daarin op te slaan. Eerder hebben wij gezien dat elke verandering en elke overplaatsing, het aanpassingsvermogen van de vogels aanspreekt. Dat geldt ook hier voor de nog niet zelfstandige jonge vogels, echter in minder sterke mate dan t.z.t. bij de verhuizing naar de grotere kooi of vlucht. De start was klein van opzet, met een beetje kweekresultaat zijn wij dan inmiddels wel toe aan enige uitbreiding.

Dat is geen probleem, het geboekte resultaat zet elke liefhebber aan om dat snel te realiseren. Voor die grotere kooi of vlucht wordt beslist een plaatsje gevonden. Jonge vogels van zo'n drie tot vijf weken oud moeten wij niet de kans geven, gemorst zachtvoer van de kooibodem op te nemen. Hierdoor zouden ze bedorven of besmet voer binnen kunnen krijgen met grote kans op storingen en ziekten. Ook als er gemorst bad- of drinkwater op de kooibodem terecht is gekomen, kan dat een voedingsbodem zijn voor micro-organismen met ziektekiemen, sluit dat dus uit door zoveel mogelijk gemorst water op te vangen. Het zelfstandig worden van jonge vogels blijkt telkens opnieuw een kritisch moment te zijn, hierbij heeft een **droge kooibodem onvoorstelbare voordelen**. Ook nu nog éénmaal de waarschuwing m.b.t. overdosering betreffende groenvoer, als dat in deze periode constant beschikbaar is zal de jonge vogel daarvan al snel teveel gebruiken en mede daardoor te weinig van het zachtvoer en zaadmenu opnemen. Daardoor lopen ze het risico op diarree, mager worden, dikzitten en tenslotte doodgaan. Terug naar het tweede legsel, het kweekkoppel heeft immers langzamerhand, als tenminste alles naar wens is verlopen, wederom een nest jonge vogels. Hadden wij mogelijk bij dit koppel in de eerste ronde één of meer jonge vogels die, zoals eerder omschreven, onvoldoende levensvatbaarheid hadden en zien wij zich dit nu herhalen, dan wil dat nog **niet** zeggen, dat de ouders niet goed zijn. Wel is het dan waarschijnlijk, dat deze **als partners niet goed bij elkaar passen**. Dan moeten wij verborgen degeneratie niet uitsluiten. Degeneratie is achteruitgang van goede eigenschappen of anders gezegd, ontwikkeling van minder goede, soms slechte, maar in elk geval ongewenste eigenschappen. Latent aanwezig bij het ouderpaar,

verborgen dus en daardoor niet of moeilijk vast te stellen. Soms is die vaststelling in een later stadium wel mogelijk, n.l. als conclusie uit minder goede kweekresultaten. Denk even aan het verschijnsel van verminderde vruchtbaarheid, dat kan voorkomen bij vogels waarvan dat niemand verwacht. Deze en andere degeneratievormen kunnen voorkomen als vogels die eigenschappen ertelijk hebben mee gekregen, b.v. ook ten gevolge van vroegere ziekten en als deze bij de voortplanting dan overgedragen worden, is het vrijwel zeker dat er degeneratieprocessen in bepaalde cellen ontstaan. In ernstige gevallen zal vóórdat de broedperiode is verstreken, de gevormde kiemcel of in later stadium het embryo afsterven, in andere gevallen zal de jonge vogel geboren worden. Dit zijn dan meestal die exemplaren waarvan gezegd wordt dat ze slecht of totaal niet gevoerd worden. Wij hebben eerder al omschreven hoe wij bij nestjongen soms duidelijk kunnen constateren of er sprake is van verminderde leversvatbaarheid. Komen wij bij bepaalde exemplaren tot die conclusie, dan kunnen wij deze het beste maar meteen uitschakelen. Om herhaling te voorkomen het ouderpaar scheiden en andere partners geven. Dit ook toepassen als wij b.v. zien dat jongen uit een bepaald koppel niet snel genoeg opgroeien en uiteindelijk nog aanzienlijk kleiner blijven dan de normale afmeting van de soort. Er kunnen ook degeneratievormen ontstaan door milieuaanpassingen, zodat vogels het slachtoffer worden van de omstandigheden waarin ze moeten leven, b.v. slechte of te kleine behuizing. Dan is nog degeneratie mogelijk door ondeskundig of onzorgvuldig medicijngebruik. M.i. komt dit veel vaker voor dan de gemiddelde vogelliefhebber verwacht. Onjuiste doseringen van bepaalde medicijnen of langdurige verstrekkingen daarvan zijn niet zonder gevaar, degeneratie bij de nateelten verminderde of totale onvruchtbaarheid bij de ouders is niet uitgesloten. Het op goed geluk verstrekken van medicijnen is dan ook sterk af te raden, raadpleeg daarbij liefst een deskundige. Als een vogel met noemenswaardige degeneratieverschijnselen toch zelfstandig wordt, zal dat nooit een exemplaar worden waarop wij trots kunnen zijn. Intussen zijn de jongen van de eerste ronde reeds meer dan een maand of mogelijk wel meer dan vijf weken oud, ze dienen dus zelf-

Staalblauw.

standig te zijn maar als het mogelijk is niet al te snel in een grote vlucht plaatsen, zeker niet als zich daarin nog andere bewoners bevinden. s'Morgens is het beste moment van overplaatsing, de vogels hebben dan de gehele dag de tijd om aan de nieuwe situatie te wennen. Nu de vogels proberen bezig te houden, bezigheid heeft voordelen en verveling heeft alleen maar nadelen. Met een bosje onkruidzaden, opgehangen in de vlucht, maar ook met een stuk graszode op de kooibodem kunnen ze zich lange tijd vermaken. Daardoor voorkomen wij dat bepaalde vogels zich met hun medebewoners gaan bezighouden in de vorm van vechten en veren plukken. Ook in de vlucht geen overbevolking toestaan, maximaal 15 vogels per kubieke meter en omdat er in elke kooi altijd sprake is van een zekere rangorde plaatsen wij lange zaadbakken zodat alle vogels in die ruimte tegelijk kunnen eten. Bij voorkeur in de vlucht een laaggeplaatste zitstok plaatsen, daarmee voorkomen wij dat vogels op de koude kooibodem blijven zitten. Intussen groeien de jongen van de tweede ronde op, als er een broedronde mislukt is wil de pop meestal nog wel aan een derde legsel beginnen. Kijk dan

even naar de kalender, als de jongen geboren zouden worden na medio juni dan is dat niet aan te raden. Het volgende seizoen willen wij tijdig kunnen starten met vogels, die niet alleen zelfstandig zijn maar ook **volwassen** zijn en een voldoende lange rustperiode gehad hebben tijdens de wintermaanden, kortom: vogels waarvan de verwachtingen hoog zijn. Laat in het seizoen geboren vogels zullen zeker in het begin van het volgende kweekseizoen, niet aan die hoge verwachtingen voldoen.

ECHTE

De mezen zijn wetenschappelijk ingedeeld in drie aparte families, namelijk **Aegithalidae**, staartmezen met 3 geslachten en 8 soorten; **Remizidae**, buidelmezen met 4 geslachten en 10 soorten en **Paridae**, de échte mezen met 3 geslachten en 47 soorten. Alle ondersoorten meegerekend bestaan er meer dan 250 rassen. In een vorige aflevering hebben we aandacht besteed aan de staarten de buidelmezen en in deze bijdrage willen we nader ingaan op de échte mezen.

Mezen zijn allerliefste, buitengewoon beweeglijke en schrandere vogeltjes die zeker onder de nuttige vrienden van de mens mogen gerekend worden. Als insectenverdelgers zijn ze het ganse jaar door werkzaam. Door de sierlijke kleuren, de vlugge bewegingen, hun rusteloze natuur verlevendigen ze buitengewoon onze bossen en tuinen. Ook als kooivogels zijn ze zeer geschat en een klein gezelschap meezen in een ruime kooi geeft onophoudelijk stof tot vrolijkheid en men moet werkelijk de vluheid en buitengewone bevalligheid bewonderen die al hun bewegingen kenmerkt. Zo schrijft A. Nuijens, in 'De Vogelwereld', Handboek voor liefhebbers van kamer en parkvogels dat, waarschijnlijk in het begin van deze eeuw, is uitgegeven door J.B. Wolters - Groningen. Bij de bespreking van de met name in ons land voorkomende soorten, geeft hij vervolgens aan dat bijvoorbeeld de koolmees gemakkelijk in het leven is te houden met wat meelwormen, Capelle's voer, gestoten hennepzaad enz. en ook vermeldt hij dat de mezen gemakkelijk met een slagkooi, net of lijmroede zijn te vangen. Maar, mezen houden bracht ook risico's en hij

zegt daarover dat hun boosaardigheid wel een schaduwzijde vormt en men nooit zwakkere vogels in het gezelschap van mezen moet brengen. Ook A.E. Brehm waarschuwt daarvoor in zijn werk 'Het Leven der Dieren' Met andere

Grijze koolmees, Aziatisch ras

vogels, zo schrijft hij over de echte mezen, mag men ze niet in een kooi opsluiten want zelfs grote dieren worden door ze met moordzuchtige bedoelingen aangevallen. Ze klemmen zich op de rug vast en doden hen door snavelbeten, breken de schedel van het gedode slachtoffer open en verslinden de hersenen niet minder gretig dan een roofvogel zijn prooi verslindt. Toen ik bij de voorbereiding van dit artikel dit allemaal weer eens las, moest ik terugdenken aan mijn eigen ervaring. Het was eind van de jaren vijftig, in mijn eerste volière. Naast wat Afrikaanse prachtvinken, waren daarin ook enkele grotere zaadeters gehuisvest waaronder een Vink, *Fringilla coelebs*. Op een gegeven dag brachten kinderen uit de buurt mij een koolmeesje dat kennelijk tegen een raam was gevlogen en in wat versuftte toestand was opgeraapt. Het vogeltje werd aan mijn 'deskundige' zorg overgelaten. Na enkele uren in een kistkooi heb ik het in de volière losgelaten; het gaf tenslotte waar wat meer kleur aan het geheel. Enkele dagen nadien zag ik dat de vink in hevige mate werd achtervolgd door de koolmees die die veel grotere vogel al vliegend regelmatig met

MEZEN

Tekst: Cees van Berkel en Meindert de Jong

Foto's: H.Müller, P.Podpera, J.G.Blasman/v.Os en C.Scholtz/Kloeg/v.Os.

het toch bepaald niet grote snaveltje een flinke houw op de kop wist te geven. Gebrek aan ervaring weerhield mij vermoedelijk van direct ingrijpen, sterker nog ik heb min of meer geboeid dat spel gadeslagen. De finale liet niet lang op zich wachten en de vink was het slachtoffer. Zijn kopje was inderdaad gewoon open gekleefd. Uiteraard heb ik de koolmees uitgevangen en hem de vrijheid gegeven, sans rancune, een ervaring rijker. Voor alle duidelijkheid, de in Europa voorkomende mezensoorten mogen niet in de voliëre worden gehouden. Eerlijk gezegd, dat is geen gemis want er valt toch wel veel van ze te genieten, het hele jaar door, maar.....met name onder de Aziatische soorten zijn er beslist die heel goed in een rijkelijk beplante en ruime

Javaanse koolmees: *P.m.cinereus*

Pimpelmees

voliëre, waarin ze tal van schuilplaatsjes kunnen innemen, samen met andere soorten gehouden kunnen worden en zich zeker niet agressief zullen gedragen. Wel dient men er bij voorbaat al op bedacht te zijn dat de meesjes van nature niet zo'n lang leven beschoren zijn, daar is hun stofwisseling te snel en hun levenswijze te intensief voor. Denk alleen maar eens aan hun vrijwel constant zoeken naar voedsel dat in de meeste gevallen gepaard gaat met meer dan normale inspanningen, tenminste als je dit vergelijkt met andere vogelsoorten. Desalniettemin worden de meesjes in de veilige en beschutte voliëre wel ouder dan normaal in hun natuurlijke omgeving. Uiteraard verlan-

gen ze ook in de voliëre een rijkelijk gevarieerd voedsel dat uit een mix van universeel-en droog insectenvoer gemengd met wat gekookt ei, kwark of gekiemd zaad etc.als basis moet bestaan met een aanvulling van levend voedsel in alle denkbare soorten, zoals mierenpoppen, spinnetjes, vliegjes, kleine sprinkhanen en krekeltjes, wormen, larven enz.enz... Daarbij kunnen ook nog wat kleine zaden, zonnepitten en ongepelde pinda's worden verstrekt. Vooral het dierlijk voedsel zal meerdere malen per dag in kleine porties gegeven moeten worden.

Mezen, een bedrijvig volkje.

Tot de echte mezen horen drie geslacht-

Zwarte mees, Europees ras

ten: **Parus**, **Melanochlora** en **Sylviparus**. Het geslacht **Parus** telt maar liefst 45 soorten met meer dan 200 ondersoorten. De enorm sterke opdeling in geografische rassen is het gevolg van het feit dat de mezen overwegend standvogels zijn. Onder "soort" wordt, zoals u waarschijnlijk weet, verstaan: een groep vogels die onderling paart en vruchtbare jongen voortbrengt. Wanneer een bepaalde soort een zeer groot verspreidingsgebied heeft zoals b.v. de 14 cm grote **Koolmees**, dan zien de leden van die soort er lang niet altijd precies hetzelfde uit. Het woongebied van onze grootste inheemse mees strekt zich uit over vrijwel geheel Europa, noordelijk Afrika en grote delen van Azië, van Groot-Brittannië oostwaarts tot Japan en Indonesië. Op een dergelijke enorme oppervlakte komen uiteraard grote verschillen voor in zowel leefgebied als klimaat. In Indonesië komt vriend kool-

mees zelfs voor bezuiden de evenaar. Vogels van één en dezelfde soort kunnen iets van elkaar verschillen. De

koolmees die voorkomt op het vasteland van Europa, heeft een aanzienlijk dunnere snavel dan die welke domicile heeft in Groot-Brittannië. Elders onderscheidt men verschillen in lichaamsgrootte, in kleur en tekening enz. Britse koolmezen broeden gewoonlijk slechts eens per jaar, de continentale daarentegen vaak twee keer. De Europese koolmezen hebben gewoonlijk groenachtig blauwgrijze bovendelen, terwijl de Aziatische vaak meer grijs zijn zoals de hier afgebeelde 12 cm grote **Grijze koolmees**. Dergelijke vogels noemt men "ondersoorten" (geografische) "rassen" of "subspecies". Normaliter wordt de wetenschappelijke benaming weergegeven met twee woorden: geslacht en soort. Bij de ondersoort wordt een derde toegevoegd. De in ons land broedende koolmees is **Parus major major**, de Britse vorm is **Parus major newtoni**. **Parus major** telt 31 rassen.

Groenrugmees

De Pimpelmees.

De 11,5 cm lange pimpelmees (*Parus caeruleus*) heeft een veel kleiner verspreidingsgebied dan de koolmees het woongebied ligt voornamelijk tussen 30 en 60 graden noorderbreedte met uitlopers tot op de Canarische eilanden in het zuiden en midden Scandinavië in het noorden. De oostgrens van het gebied strekt zich uit tot even voorbij de Kaspische Zee. Uiteraard is ook het aantal rassen veel minder, ongeveer 14. Zoals u weet leggen zowel de kool- als de pimpelmezen flinke aantallen eitjes, maar moeder natuur zorgt ervoor dat een en ander niet uit zijn evenwicht raakt. Veronderstel dat een paartje pimpels 8 jongen grootbrengt en deze zouden alle in leven blijven. Dan zouden er aan het eind van het broedseizoen 10 mezen zijn in plaats van twee. In minder dan geen tijd zou er een enorme overbevolking zijn. Bij de pimpels is het zo, dat van de twee ouders er één sterft en van de jongen 7 van de 8. De vogels moeten vooral een flinke tol betalen aan katten, wezels, eekhoorns en Grote bonte spechten. Dat spechten ook een mezeboutje niet versmaden had u waarschijnlijk niet gedacht. De vogels hakken de opening groter en het kroost is voor de specht.

De Groenrugmees.

De Groenrugmees of Bergkoolmees (*Parus monticolus*) lijkt wel veel op de Grijze koolmees, die ik in het begin even noemde. Hij heeft achter een gelig groene rug i.p.v. een grijze en de onderdelen zijn heldergeel i.p.v. witachtig. De geslachten zijn gelijk en hun woongebied is in het Himalaya-gebergte op hoogten tussen 1200 en 3000 meter. Zij zijn in het geheel niet schuw en komen dicht bij de woningen, waar ze in de tuinen ijverig jacht maken op allerlei insecten. Vaak zijn ze dan in gezelschap van andere mezen, vliegenvangers e.d. Als bijzonderheid wordt nog vermeld, dat in de broedtijd de vogels soms op de varanda neerstrijken en wolplukken uit de kleedjes, die daar door de bewoners zijn neergelegd. Ook onze koolmezen hebben daar een handje van. Hang maar geen wollen deken buiten, want

Zwarte mees, Aziatische ras

Dennenmees

Geelbuikmees

Glanskopmees

Parus major weet ze goed te vinden om er nestmateriaal uit te halen! De groenrugmees is 12-13 cm groot en er zijn 4 rassen bekend.

De Dennenmees.

De Dennenmees (*Parus ribidiventris*) is een echte gebergtevogel. zijn woongebied bevindt zich in Centraal-Azië, het Himalaya-gebergte en westelijk China. 's Zomers verblijven deze mezen op hoogten tussen 2700 en 4300 meter, maar 's winters zakken ze af tot beneden 2000 meter. In de boomkruinen wordt gespeurd naar allerlei insecten, maar ook zaadjes worden wel gegeten. De roep wordt beschreven als "dsjipsie-bieie" en andere kwetterende babbelgeluidjes. De zang is dubbeltonig "whie-whie", veelal een keer of vier herhaald. Dit meesje is ongeveer 12-13 cm lang en er zijn 3 rassen beschreven.

Zwarte mees.

De zwarte mees (*Parus ater*) is onze kleinste inheemse mees met een lengte van circa 10 cm. Ook deze mees heeft een enorm verspreidingsgebied. Hij komt voor in vrijwel geheel Europa en verder strekt zijn woongebied zich coastwaarts uit als een brede gordel door Azië tot Japan en oostelijk China. Op sommige plaatsen in Azië treft men geïsoleerde populaties aan. Ook bij dit meesje treffen we weer veel rassen aan, circa 20. Bij de ondersoorten zijn er zowel verschillen in kleur als in grootte. Ierse zwarte mezen zijn b.v. geleer dan die van Groot-Brittannië, en die van het vasteland van Europa zijn meer blauwgrijs van bover i.p.v. olijfgroen. Ook in de Aziatische rassen is vooral verschil tussen donker en licht. Sommige rassen hebben zelfs een kuif ontwikkeld, terwijl anderen in grootte verschillen, afhankelijk van de breedte waarop zij zich bevinden. Dit is conform de **Regel van Bergmann**: "Bij zoogdieren en vogels van nauw verwante of gelijke soorten komen de grootste exemplaren voor in koudere gebieden (in de richting van de beide polen). Het gaat hier om een aanpassing aan het koudere kli-

maat. In verhouding tot zijn volume bezit een groter dier een kleinere lichaamsoppervlakte, zodat minder warmte verloren gaat. Bij niet-warmbloedige dieren is de regel veeleer andersom, de grootste exemplaren zouden in de warme gebieden voorkomen. Dit laatste is echter niet altijd waar en daarom zijn lang niet alle biologen het met Bergmann eens.

Geelbuikmees.

De Geelbuikmees (*Parus venustus*) die ook wel betiteld wordt met prachtmees, heeft een lengte van circa 10 cm. Hij heeft domicilie in China, waar hij voorkomt in slechts één ras, dus geen ondersoorten. Meer gegevens over deze mees heb ik helaas niet kunnen vinden.

De Glanskop.

Het is nog niet zo heel lang geleden dat in ons land een vogel voorkwam onder de naam "Zwartkopmees". Op een zeker moment kwam men er achter dat deze vogel twee geheel verschillende soorten vertegenwoordigde: de Glanskop (*Parus palustris*) en de Matkop (*Parus montanus*). We bepalen ons hier uitsluitend tot de Glanskop. Bij dit vogeltje is het schedelkapje glanzend zwart, bij de matkop daarentegen dof. In het veld is dit onderscheid nauwelijks te zien. Verder zijn er nog een paar verschillende kenmerkjes, maar die zijn zo gering dat ik er niet verder over ga uitweiden. De glanskop is een vogel van gebieden met loofbomen, boomgaarden, grote tuinen enz. Hij heeft een eigenaardig verspreidingsgebied. Men treft hem aan van Engeland (niet in Ierland en Schotland) oostwaarts tot de Oeral en de Kaukasus. In sommige gedeelten van Zuid-Europa ontbreekt hij, evenals in het noorden van Scandinavië. In grote delen van Azië zal men hem tevergeefs zoeken en dan doemt hij plotseling weer op in Oost-Azië, ongeveer vanaf 85 graden Oosterlengte, door zuidelijk Siberië en Mongolië tot Japan en zuidelijk in China. Hier en daar komt nog een geïsoleerde populatie voor. Het voedsel bestaat 's zomers voornamelijk uit insecten, maar in het

Koningsmees man

Koningsmees pop

Sultannees pop. De man is diepzwart en helder goudgeel van kleur

najaar wordt dit dierlijk voedsel vermengd met onkruidzaadjes, besjes e.d. Zowel de glanskop als de matkop zijn "hamsteraars": zij leggen voedselvoorraden aan, die ze benutten in "magere jaren". Zowel dierlijke als plantaardige eteterij wordt verstopt onder boomschors, mos en korstmossen. Zoals de meeste **Parus**-soorten brengen ook de glanskoppen de nacht in allerlei holten coor. Dit geschiedt evenwel niet paarsgewijs en ook wordt niet elke nacht hetzelfde holletje gebruikt. Bij de Glanskop worden 6 rassen onderscheiden. De ondersoort **hypermelas** is wel eens beschouwd als soort, maar in mijn "Checklist" wordt hij niet als zodanig genoemd.

De Azuurmees.

De Azuurmees (**Parus cyanus**) is 13,5 cm groot en is een bewoner van loof- en gemengde bossen, vaak in de nabijheid van rivieren en meren. Ze komen voor in een groot gebied, West Rusland, Centraal en West Azië en China. Er zijn 7 rassen beschreven waarvan o.a. **P.c. flavipectus** welke voorkomt in Azië, een gele borst heeft en dan ook **Geelborst azuurmees** wordt genoemd.

De Koningsmees.

De 15 cm grote koningsmees (**Parus spilonotus**) wordt door sommige auteurs als een aparte soort beschouwd met 4 rassen, maar ook wel als **Parus xanthogenys**, die door Grzimek Kroonmees wordt genoemd. In "Indian Hill Birds" staat vermeld dat **spilonotus** alleen ervan te onderscheiden is door zijn heldergele voorhoofd. Hij bewoont het oostelijk deel van de Himalaya-gebied. Gewoonlijk foerageren deze vogeltjes paarsgewijs in de boomkruinen of in familiegroepjes, soms in gezelschap van andere mezen zoals pimpelen en koolmezen. Wat acrobatiek betreft doen ze niet onder voor onze kool- en

pimpelmezen. De zang is helder en luid; het mannetje houdt tijdens de voor- dracht de kuif rechtop en laat de wijkjes enigszins afhangen. Deze mezen nes- telen op hoogten tussen 1200 en 2100 meter. Doorgaans bevindt de toekom- stige kinderkamer zich 1 - 6 m boven de grond, in natuurlijke hollen, muursple- ten of in boomgaten van spechten en andere holebroeders. Beide ouders bouwen het napvormige nest, broeden de 4-6 eitjes uit in 13 dagen en verzor- gen het kroost. Als de jongen 18 dagen oud zijn vliegen ze uit in een vaal met veel bruin gekleurd verenpakje. (Som- mige auteurs brengen deze mezen onder in het geslacht *Machlophus*.)

De Sultanmees.

Als hekkesuiter van dit artikel de Sul- tanmees (*Melanochlora sultanea*), de enige in dit geslacht en heeft 4 onder- soorten. Het woongebied omvat de Himalaya en verder grote delen van Zuidoost-Azië, zuidelijk tot Sumatra. Hij is de grootste van de hele mezenfamilie met een lengte van circa 20 cm. Ge- woonlijk verblijven deze "opzichtige" vogels beneden 300 m maar soms treft men ze aan op meer dan 1800 m hoog- te. Men vindt hem daar in diverse bioto- pen: naaldwouden, loofbossen, ge- mengd opgaand hout en in cultuurge- bieden. Graag foerageren ze hoog in de kruinen, spiedend naar insecten en hun larven. Vaak zijn ze in gezelschap van andere vogels, maar dan geen mezen doch grotere soorten, buulbuuls bijvoor- beeld. Behalve de genoemde insecten, rupsen e.d. eten de Sultans ook graag vruchten en zaden, ofschoon deze niet het hoofdmenu vormen. De roep wordt beschreven als een muzikaal "tsjoew-r- r, tjoew-r-r", doorgaans drie keer her- haald; ook wordt een "pwéé-pwéé-pwéé" gehoord. De 6 tot 7 eieren worden ge- legd in het nest dat zich in een holte bevindt, zoals we dat van de mezen gewend zijn. Om het verhaal te comple- teren: in de gemengde loof- en naald- bossen van de Midden- en Zuidoosta- zische gebergten leven de Boszan- germezen (*Sylviparus modestus*). Zij zijn de kleinste van alle meesjes en doen in veel opzichten denken aan loofzangertjes als fitis, tijtjat en fluitier.

Azuurmees

Geelbuikazuurmees

osel

De

LOVE (BIR)

De eerste gezamenlijke "aanschaf" van mijn man en mij was een zwarte marmot "Croppie". Onze kinderen groeiden op in het gezelschap van diverse hamsters, een konijn en onze trouwe hond. Dat houdt in dat ik een goede klant ben in alle dierenwinkels in de omgeving en veel te geregeld ga flirten met alles wat daar zo achter glas en tralies zit. Aan die ene blauwe agapornis was ik meteen verknocht en hij mocht mee naar ons huis. Ik noemde hem "Kees" en tussen ons groeide gauw een sportieve vriendschap. Ik daagde hem uit en hij had er duidelijk lol in om mij keer op keer te tonen, dat hij mij gemakkelijk aan kon. Kees heeft bijvoorbeeld eerst uit een stompje en later uit een lang nieuw pctlood het lood in een stuk ongebroken vrijelegden aan de tralies van zijn kooi vastgemaakte sleutelringen weten los te draaien.

Op een dag, inmiddels 3-4 jaar oud geworden, begon Kees over de zin van zijn leven na te denken en helaas ondertussen al zijn veren uit te plukken. Wij hebben eerst de dierenarts opgezocht en uiteindelijk begon ik vogelboek na vogelboek te bestuderen. Kees legde in die tijd haar eerste ei en, toch nog wijs geworden, haalden wij "Joop" in huis. Het heeft lang geduurd voor dat blauwe personata Kees en donkergroene roseicollis Joop ("Oh je" hoor ik U zeer terecht, weet ik nu, zuchten...) verkering met elkaar hadden, maar naarmate Kees dons groeide werd Joop toegelijker. Kees legde gauw ei na ei en een keer telde ik zelfs 10 eieren in een week!. Ik was nu zeker het met twee moeders te maken te hebben en vroeg in een dierenwinkel om een bevrucht ei. Gelukkig hadden zij begrip voor de situatie en mocht ik een ei adopteren. Uit dat ei is de pastelblauwe roseicollis "Kees" gegroeid. Toen Kees geacht werd voor zich zelf te kunnen zorgen, bezweek ik prompt onder de wreedheid waarmee hem zijn nest ontzegd werd en kocht ik een pastelblauwe r.c. "Liesbeth" als kameraadje. Natuurlijk ontwikkelt zich alles anders als men plant!. Joop werd namelijk onmiddellijk verliefd op Liesbeth en Kees hapte naar haar zoon: "Jouw schuld allemaal." Ik heb toen de eerste volière gebouwd,

Koos en Liesbeth in de vogelkooi gelaten en Kees en Joop verhuisd. Nu zeker wetende dat zij toch een "stef" zijn, was ik benieuwd naar hun echte kleintjes. Er was nog over en weer gefluit en gezank, maar een paar weken later waren zij er: mijn (??) eerste eigen kweek, Daan, Dick en Daisy. Identieke vaderkinderen, donkergroene roseicollis met blauw (?) bloed. Alle drie, ook nu nog als volwassen vogels bijzonder charmant en lief en zeer moedig als het moet.

Inmiddels vond ik het overwicht van 3 roseicollis en 3 half om half tegenover 1 personata erg groot geworden en besloot ik Kees iemand van zijn eigen soort te gunnen, vooral ook omdat vader Joop nog steeds naar Liesbeth lonkte. Ik kocht mooie r.c. "Inka" voor Koos en donkergroene personata "Binkie" voor Kees. Maar ja, Kees was niet geïnteresseerd, blijkt echt trouw te zijn voor eeuwig aan Joop en dus kocht ik een r.c. "Sjors" voor Inka en een groene personata "Doris" voor Binkie. Kunt u het nog allemaal volgen!?

Ik kocht ook een grote binnenvolière, voorzag die rijkelijk van huisjes, opengeboorde bambuspijpen en wilgentakken als zit en knabbeltakken en verhuisde alle vogels, ook het oude echtpaar Kees en Joop, daar naar toe. Er ontbrandde direkt een felle strijd om de huisjes, die tegen de avond genadeloos werd. Kees en Joop namen uiteindelijk bezit van al het onroerend goed en de jonge vogels, die hun rechten heel dapper, maar zonder succes verdedigd hadden, onderzochten bewierd hun gewonde tenen. Woest geworden over hun asociale gedrag, zette ik Kees en Joop terug in de vogelkooi.

Uit deze gebeurtenis heb ik geleerd dat "ten eerste, een eigen huisje te bezitten voor iedere dwergpapegaai, in broedstemming of niet, even belangrijk is als voor de gemiddelde Nederlander." ten tweede, jong en oud niet wilens zijn begrip voor elkaar op te brengen.

De strijd om de huisjes werd onder de jonge vogels de volgende dag, maar nu beschaafd en fair, voortgezet. Koos kreeg uiteindelijk de eerste keuze en

werd daarmee algemeen als leider erkend. Liesbeth, trots op haar sterke man, begon eindelijk echtelijke toewijding te tonen en niet lang daarna liet ik me overhalen eventjes met de geboorte controle te stoojen en hen een gezamenlijk kind: "Loesje" te gunnen.

Kees heeft mij mijn ingrijpen tot nu toe niet vergeven en wreekt zich, als ik haar met zonnebloempitten verwen door af en toe venniing naar mijn vingers te happen. Meestal zie ik het aankomen maar een enkele keer is het pijnlijk raak en zie ik haar voidaan glimlachen.

Wij bewonen wat je noemt een patio-bungalow en kunnen vanuit de woonkamer door drie verschillende deuren de tuin in gaan. Ik besloot een van de deuren als sluis/toegang naar een buitenvolière te gebruiken en het lukte mij de jonge vogels in het voorjaar te verhuizen. Aan een beschermende muur had ik een "flatgebouw" geknutseld met ingangen aan twee kanten om jalcozie en nijd onder de vogels van begin af uit te sluiten. Ik hing ook een bambuspijp

DS) STORY.

op, eigenlijk alleen maar omdat die "over" was. Alweer bleek mijn hele planning mis. Geen vogel durfde de nieuwe woningen in te gaan en in de avond ontbrandde een felle strijd om de ene bambuspijp. Ik heb toen vliegensvlug alle bambuspijpen uit de binnenvolière gehaald en die, in het licht van een zaklantaren, opgehangen om de bloedige strijd te stoppen. De rust keerde terug en in de loop van de volgende dagen namen de vogels ook bezit van de nieuwe woningen.

Jongste vogel Loesje (in mijn onnozele ogen een doodgewone pastelblauwe roseicollis) bleek "HET" te hebben en werd ineens aanbeden door zowel groene personata Binkie als ook door de roseicollis Sjors, Daan, en Dick. Zij werd gelukkig niet verwaand onder al de aandacht, maar toonde, als het echt te erg werd, dat zij er niet van gediend was en vertikte het een keuze te maken. Binkie koos toen Doris als partner voor het leven en Sjors begon zich na afloop van tijd voor de vrouw van de baas Liesbeth te interesseren. Liesbeth, altijd "in" voor een flirt begon (...en heeft

sindsdien....) een hartstochtelijke affaire met Sjors. Zij blijft wel thuis en nest met de echtgenoot delen. Wie zei dat dwergpapegaaien onafscheidelijk zijn?

Nu Liesbeth's leven tot de rand gevuld en de jonge vogels volwassen geworden waren durfde ik Kees en Joop naar de zwerm terug te brengen. Liesbeth deed inderdaad geen nieuwe poging om Joop te verleiden en Joop gebruikte dan maar zijn energie om voor zich en zijn vrouw een van de "betere" huisjes te veroveren. Gelukkig erkende hij zijn grenzen, dat wil zeggen zijn vroegere adoptie kind als huidige leider.

Een opmerking van mijn man: "Zouden personatas met bril op (later bleek van wel) uit het ei komen?" bracht mij er toe ook Binkie en Doris een nest te gunnen. Aangezien ik vreesde te maken te krijgen met grote jaloezie bij koppel Nr.1 stal ik een van Binkies en Doris eieren om die tussen de plastic nepeieren van Koos en Liesbeth te leggen.

Het door de roseicollis uitgeborede kleine personata jong was "af" toen het uitvloog, heel vrolijk en zich van geen enkel gevaar bewust. De pleegvader moest hem monig koor togen te grove nieuwsgierigheid van de andere vogels beschermen. Hij werd nog lang door zijn pleegmoeder bijgevoed en reageerde niet begrijpend en om hulp smekend toen hij niet meer in zijn beschermend nest terug mocht.

De door de eigen ouders opgevoede andere twee kleintjes daarentegen verlieten hun nest in dezelfde tijd, erg teer nog en niet volledig "gekleed", maar wel, zoals gauw bleek, voorzien van heel wat meer goede tips. Zij eisten als vanzelfsprekend het lekkerste voedsel en onmiddellijk ook hun eigen bambuspijp en kregen die nog zo goed als probleemloos toegestaan ook!

De drie groene personata jongen groeiden dus, als ik even mag herhalen, op in een volière vol met anders gekleurde personatas en roseicollis. Twee bij hun echte, dus "groene" ouders en een bij "pastelblauwe" roseicollis. Het verbaazende was het volledig uitblijven van

enige over en weer herkenning. Die twee kleintjes hebben de ene andere nooit als broer/zus maar alleen als een van de velen banaderd. De pleegouders hebben hun jong geen moment onderzoekend bekeken en de echte ouders hebben zich nooit afgevraagd "wat doet ons jong in andermans nest?"

Met "Ulla" en "Uwe", twee roseicollis-lutino en blauwe personata "Mona" die ik alle drie kocht omdat ze onweersstaanbaar mooi zijn is mijn zwerm dwergpapegaaitjes, let op mijn woorden, nu heus en echt en definitief compleet. Deze laatste, in het "openbaar" geschreven zin, is vooral ter geruststelling van mijn tot nu toe zeer tolerante man bedoeld.

De rust, soms meer soms minder, is in de volière teruggekeerd en de vogels te mogen observeren is een van mijn grootste genoegens geworden. Uiteraard ken ik ieder enkel van de 18 papegaaitjes en langzamerhand ook een beetje hun karakter. Zij zijn in het algemeen net zo vrolijk, lief en toegeverd en ook zo egoïstisch, jaloers en soms boos als U en ik, maar bij gebeurtenissen van buitenaf, bijvoorbeeld toen ineens een muis in de volière was of een andere keer toen zij een poes voor hun volière zagen, vormen zij een bont en zeer aggressief geheel, dat op een zitstang verzameld tot alles in staat lijkt. Een geweldig beeld!

De laatste top-vergadering vond zowat een maand geleden plaats toen een vreemde parkiet eerst de hoogste boom van onze tuin in vloog om daarna de volière te benaderen. Wij hebben de parkiet in kunnen vangen voor hij een van zijn tenen kwijt kon raken en sindsdien is, vanzelfsprekend in een aparte kooi, ook "Rober" bij ons thuis. Het verhaal wordt dus vervolgd.

Erika Tedder.

Manderijneend

Aix galericulata.

Wie kent ze niet deze leuke eenden die je overal in de diergaarde Blijdorp in Rotterdam tegenkomt, vooral in het vroege voorjaar. Als we over Chinese vogels praten dan horen zij toch ook wel in het rijtje thuis. Ze genieten al eeuwen bekendheid en vooral na de 9e eeuw is de soort het symbool van trouw en schoonheid. Vaak zien we hem afgebeeld op porselein, schilderen borduurwerken enz. Tot hedentendage speelt de Manderijneend een rol in de Chinese huwelijks plechtigheid.

Op de afbeelding zien we hoe fraai de woerd is uitgedost, de eend is beduidend eenvoudiger van kleur. In de zomermaanden is de woerd ongeveer gelijk aan de eend, Hij is dan in de eclipsruï. Eind september is hij echter weer in volle pracht.

Deze eend broedt graag in holten van bomen e.d.en vragen daarom een broedkast, ongeveer 50-100 cm van de grond. De opgang naar de kast moet bestaan uit een schuine tak of plankje. In de broedkast moet men wat blad en turfmoel deponeren, hierin legt het vrouwtje haar 9-12 lichtbruine voorkleurige eieren, die ze dan met een donsrand omringd en de eieren 29-30 dagen bebroedt. Als de eieren uitgekomen zijn ende jongen opgedroegd, geeft de eend ze de eerste behandelng om tegen het

water bestand te zijn. Daarna laten ze zich uit de broedkast vallen en hierbij gebeuren zelden ongelukjes. Met een speciale eenden opfokkorrel en wat mierenpoppen groeien de jongen voorspoedig op. Ook fijn gesneden groen, brandnetels e.d. kan worden gegeven. De oudervogels zijn ook snel tevreden met wat watervogelvoer, een kropje sja en wat eendenkroos.

Al met al, leuke vogels om te houden en zeker als we de beschikking hebben over een vijverje en genoeg ruimte.

Nog even dit, de manderijneend wordt nogal eens verward met de Carolinaeend, Aix sponsa. De eenden lijken wel op elkaar, maar zij komen niet uit China maar uit Canada en de U.S.A.

T.T. BENODIGDHEDEN

Voor het nieuwe t.t. seizoen hebben wij weer volop kooien, voorfronten en benodigdheden in voorraad.

U kunt onze artikelen kopen bij iedere goede speciaatzaak. Informeer anders bij onze fabriek.

Fauna metaalwrenen b.v.
Hoofdstraat 138a
5171 DH Kaatsheuvel
Telefoon 04167-7 41 14
Corr.-adres: Postbus 146
5170 AC Kaatsheuvel

Vakantiesluiting
13-7 t/m 5-8

VOGELLIEFHEBBERS KENNEN '1

Konstante voorraad van minstens 5000 vogels.

Onze voorraad bestaat in de regel uit een groot ass. tropen kanaries, div. sijjes, kardinalen, mex. vinken, rosevinken, bulbul, div. s. nachteg. woestijnvinken, toerako s, vliegenv. etc. etc. Tevens importeren wij spec. lories, kakettes, grijze en groene pap. kraagpap, pionus, en andere zuid A. en aziatische parkietsoorten.

VOGELGROOTHANDEL
KLOEG
GEN. ALLENWEG 24-26
ZEVENBERGEN
Tel. 01680-27292
Telex 54762 kloeg nl

Openingstijden: maandag t/m vrijdag van 9.30 tot 18.00 uur
zaterdag van 10.00 tot 13.00 uur.
Graag telefoon tijdens kantooruren.

Kleurkanaries

De standaardeisen in praktijk

Oranjerood satinetivoor schimmel

Ook bij een satinet die toch het meest wordt gekweekt uit de isabel-serie, daar anders de bestreping te donker van uiting wordt, kan het toch weleens voorkomen dat het pigment zo ver verzonden is dat men een bovenliggende kleur moet gebruiken om dit pigment in de juiste verhouding te kweken, in dit geval kan dat een oranjeroodbruine zijn. De bestreping moet kort en smal zijn doch iets minder fijn dan bij een intensieve vogel. Het pigment moet doorlopen in vleugel- en staartpennen en een goede en duidelijke flankbestreping is ook een vereiste. Het pigment in de bestreping alsmede in vleugel- en staartpennen moet wat kleurruiting in overeenstemming zijn, zo ook de flankbestreping. Door de werking van de satinetfactor, zal ook deze kleurslag rode ogen bezitten; geen pigment in de ogen. Hoorden zijn licht van kleur. De Satinetfactor belet het optreden van het tussenliggende bruin (phaeomelanine) dus een helder rugdek met daarin korte streepjes. De bijkleur is oranjerood maar in samenwerking met de ivoorstructuur zal de kleurruiting minder diep overkomen dan bij een niet ivoor. Wel moet de bijkleur zo diep en egaal mogelijk zijn, over het geheel doorlopend in de vleugels- en staartpennen tot in de toppen van de pennen. Een schimmelverdeling die zo egaal mogelijk en fijn verdeeld is over het gehele lichaam. Niet te intensief boven de snavel of voor de borst d.w.z. te weinig schimmel op deze plaats, ook te veel schimmel doet afbreuk. Te veel schimmel ziet men vaak door een schimmelopeenhoping in de nek. Alleen de mannen kunnen split zijn voor satinet of ivoor en/of satinet en ivoor. De poppen vereisen alleen de kleur die ze uiterlijk laten zien dus or.rd.satinet of or.rd.ivoor of or.rd.satinetivoor. **Kweekadvies:** a. Man or.rd.isabel split satinet en ivoor maal pop or.rd.satinet. Man licht schim-

mel, pop wat intensief, wat melig op de rug. De uitkomst is als volgt; mannen or.rd.isabel split satinet, schimmel of iets intensief, or.rd.satinet, or.rd.isabel split satinet en ivoor schimmel, or.rd.satinet split ivoor, poppen or.rd.isabel, or.rd.satinet, or.rd.satinetivoor, or.rd.isabelivoor, alle jongen mannen en poppen kunnen zijn schimmel, iets intensief zelfs intensief. Het schimmel of intensiefbezel kent men in vele gradaties. b. Man or.rd.satinetivoor iets intensief maal pop or.rd.isabel met een mooie fijne en regelmatige schimmelverdeling. Zoals een opmerkzaam lezer heeft opgemerkt, alle mannen or.rd.isabel split satinet en ivoor, alle poppen zijn or.rd.satinetivoor. Er zijn zelfs nog andere paringen mogelijk, ik zal er voorbeelden van geven. Man or.rd.isabel intensief maal pop or.rd.satinetivoor schimmel. Man or.rd.satinet split ivoor licht schimmel maal pop or.rd.isabelivoor licht schimmel. Man or.rd.isabelivoor split satinet licht schimmel maal pop or.rd.isabelivoor half intensief. Zo ziet men dat er tal van paringen zijn waardoor men kan bepalen welke de beste is. Ook maakt het verschil of men mannen of poppen moet kweken, schimmels of intensieven.

Voorkomende fouten pigment:

Bestreping te breed, te lang, te licht en/of te donker. Geen of zwakke flankbestreping, bestreping begint niet boven de snavel. Te veel of te weinig pigment in vleugel- en staartpennen.

Voorkomende fouten bijkleur:

Oranjerood niet diep genoeg, onzuiver en/of niet egaal (gevekt). Vleugel- en staartpennen onvoldoende or.rd.-doorgekleurd. Schimmelverdeling niet egaal, te veel of te weinig schimmel. Bijkleur in flanker, dijen, onderlichaam en/of borst te licht. Wat betreft de tentoonstelling zijn het vaak de poppen die het dichtst de standaard benaderen, mannen laten over het algemeen te weinig pigment zien boven de snavel ze zijn daar soms te intensief als ook op de borst, uitzonderingen daargelaten.

Piet Verduyt.

Voedsel van de vogels

Prof. Dr. A. Stolk.

Bij de vogels wisselt de keuze van het voedsel van groep tot groep. In het algemeen wordt gebruik gemaakt van gemengde kost, maar er zijn ook soorten, die als zuivere vlees- of plantenetters moeten worden beschouwd. Binnen eenzelfde soort kan de voeding ook met de individuele smaak of met het voedselaanbod variëren. Zo zijn er bosuilen bekend, die zich op vis hebben gespecialiseerd.

Doorgaans worden echter alle soorten voedsel gebruikt naar de mate waarin het voorkomt. Veldleeuweriken *Alauda arvensis* en huismussen *Passer domesticus* staan daarom bovenaan op het menu van de spenwer *Accipiter nisus*. Voedsel moet als regel door de vogels worden opgezocht. Op zoek naar voedsel stapt de ooievaar *Ciconia ciconia* door zeegras tussen ondiep water of door vochtige weilanden. Doorgaans verspreiden dergelijke speurders zich over vrijwel het hele land en de bovenste waterlagen. De blauwe reiger *Ardea cinerea* bereikt zijn voedselgebied door tot ongeveer dertig kilometer te vliegen of komt uit zijn rustplaats in een boom omlaag om in het water op de loer te gaan staan naar dichtbijkomende buit om die dan bliksemsnel te grijpen. Roofmeeuwen of jagers *Stercorariidae* zijn voedselparasieten die bij andere vogels het voedsel vóór de snavel wegpikken. Pelikanen *Pelecanidae* gaan gemeenschappelijk op jacht. Spechten *Picidae* zijn gewoon om onder de boombast naar insecten te zoeken. Honingvogels duiken voor de nectar in de bloemen. Voor het verkrijgen van voedsel boren snippen *Scolopacidae* met hun snavels in de grond/en door spreuwen *Sturnus vulgaris* wordt hetzelfde gedaan. Door hoenders wordt de bovenste laag van de grond omgewoeld. Klauwieren *Laniidae* leggen een voorraad opgespietst voedsel aan, die van verre zichtbaar is. Ze doen dit op doornstruiken, maar ook wel op een surrogaat als prikkeldraad. Mezen *Paridae*, Vlaamse gaaien *Garrulus glandarius* en boomklevers *Sittidae* verstoppen hun voedsel om het later weer op te zoeken. Door sommige vogels wordt het voedsel bewerkt alvorens het op te eten. Zo kunnen vliegenvangers *Muscicapidae* in de lucht gegrepen vlinders met één krachtige beet de vleugels af-

rukken. Appelvinken *Coccothraustes coccothraustes* kraken pitten. Vinken *Fringillidae* pellen graankorrels met hun verhemelte. Door de roofvogels en de oehoe *Bubo bubo* werd een snelle doodmethode tot ontwikkeling gebracht. Daarbij wordt de prooi in het verlengde merg getroffen, wat een onmiddellijke dood tengevolge heeft. Door kraaien *Corvidae*, klauwieren en roofvogels wordt de prooi met de poten vastgehouden, waarna er stukken worden afgetrokken. Daarbij worden nog gedeeltelijk de veren uitgetrokken. Overigens komt het echte ontleiden van het voedsel slechts zelden voor. Die wordt bijvoorbeeld onder andere bij de papegaaien *Psittacidae* aangetroffen. Doorgaans is de snavel (gedeeltelijk ook met medewerking van de vele vormen kennende tong) het enige orgaan voor het grijpen en verslinden van het voedsel. Het is echter bijzonder fijn geconstrueerd en aan het voor de soort geschikte voedsel aangepast. Nauwelijks komt er in de natuur iets eetbaars voor, dat niet door vogels wordt gegeten. Door sommige soorten worden zelfs uitwerpselen, been of hout gegeten. Ongetwijfeld is deze grote veelzijdigheid er de oorzaak van dat de vogels vrijwel alle gebieden van de aarde op het land, op en in het water en in de lucht kunnen benutten. Ze zijn in de grond natuurlijk slechts tot de wortelzone van de planten en in het water tot ongeveer tien meter (bij wijze van uitzondering tot ongeveer zestig meter diepte) doorgedrongen. Op die manier is het ook mogelijk geworden, dat in een gebied van enige vierkante kilometers ver over de honderd soorten naast elkaar bestaan. Met het oog op de vele eisen van de verschillende soorten moet dit eigenlijk als een groot wonder worden beschouwd.

KALENDER 1990

DE HARTLAUBS TOERAKO.

De heer Essenberg heeft in "Onze Vogels" van maart 1988 een interessant artikel geschreven over de toerako's in het algemeen. In dit artikelje wil ik me bepalen tot de Hartlaubs toerako, die door sommige auteurs ook wordt betiteld met Vlamtoerako. Het woongebied van deze prachtige vogels strekt zich uit over Kenya en het noordelijk deel van Tanzania. De bergwouden aldaar zijn de favoriete territoria, hoewel de vogels soms de uitlopers van de bossen volgen, die zich uitstrekken langs waterstromen. Ofschoon de vlamtoerako in een fantastisch mooi verenpakje is gestoken, valt hij toch niet op temidden van het groene lofer van de woudreuzen. De vogels verraden zich voornamelijk door hun luide roep, "kóöh-kókö-kó" of "kwaa-kwakwakwa" of iets dergelijks. De vogels lopen als eekhoorns langs de takken en hippen van de ene op de andere. Vliegen doen de toerako's niet veel; gewoonlijk zijn ze paarsgewijs, maar soms vormen ze luidruchtige troepjes. Het voedsel bestaat uit vruchten en bessen; zelfs giftige vruchten, die door andere vogels worden versmaad, worden geconsumeerd zonder dat de vogels er nadelige gevolgen van ondervinden. Maar ook rupsen, nachtvlinders, kevers en andere insecten, die voor de snavel komen, worden niet versmaad. Een verliefd mannetje schreeuwt tijdens de hofmakerij, de balts, luid, richt zijn kuif op en spreidt de vleugels gedeeltelijk uit, zodat de rode slagpennen goed opvallen. Vliegt madame weg dan gaat meneer er onmiddellijk achteraan, of freert haar een lekker hapje en gaat door met het gepronk. Het nest is een simpel platformpje tussen het dichte gebladerte. Oppervlakkig gezien lijkt het wel iets op het nest van onze duiven. Ook de twee eieren hebben er iets van weg; wit, glad maar zonder enige glans. De vogels vliegen nooit rechtstreeks naar het nest ze lopen van de stam uiterst behoedzaam naar het legsel. De broedtijd duurt 16-18 dagen. De jongen zijn bij de geboorte gestoken in een dicht donker donspakje. Het duurt lang voor het kroost het fraaie kostuum van de oude vogels krijgt. Het is opvallend dat de kop het laatst het dons verliest. Beide ouders voeren de jongen met opgebraakte eterij. Reeds lang voor de kindertjes kunnen vliegen, gaan ze al op verkenning uit in de buurt van het nest. Zijn ze eenmaal in staat voor zichzelf te zorgen, dan blijft toch het gezinsverband nog geruime tijd gehandhaafd.

Meindert de Jong

BETOVERENDE CAIQUE'S

Caiques behoren tot de kleine groep van 138 nog levende soorten papegaaien die op de dag van heden gevonden worden in Zuid Amerika. Geografisch blijkt dat de machtige Amazone-stroom of zijn bijrivieren dienen als afbakening tussen het leefgebied van de Zwartkop Caique (*Pionites melanocephala*) in het Noorden en de Witbuik Caique (*P. leucogaster*) in het Zuiden. De Zwartkop Caique wordt het meest ingevoerd. Deze vogels komen voor het grootste gedeelte uit Guyana, alhoewel hun biotoop zich bevindt in Zuid Columbië, Oost Equador en Noord-oost Peru. Het grootste deel van de Witbuik Caique's komt voor in Brazilië, dat voor zijn wildleven een uitvoerverbod heeft. Rosemary Low, bekend Engels ornithologe en schrijfster gelooft dat beide soorten Caique's als gelijksoortig moeten beschouwd worden, als een geheel, en dat waarschijnlijk hun verschil in kleur geografische variaties aangeeft van dezelfde vogel. Ze vestigt er de aandacht op dat de Witbuik op nog zeer jonge leeftijd een zwarte kroon bezit net als de Zwartkop. Als de vogels volwassen worden, dan ontwikkelt de Witbuik een prachtig abrikooskleurig hoofd, terwijl de Zwartkop zijn karakteristieke kleur behoudt. Om alles nog even op een rijtje te zetten, er bestaan zelfs ondersoorten die beide subtiele kleurverschillen bezitten. Caique's zijn de enige papegaaien, uitgezonderd de kaketoe's natuurlijk, die een witte borst bezitten. Caique's blijken eveneens het meest opgerichte postuur te hebben van alle papegaaiensoorten, een faktor die bijdraagt tot hun komische verschijning. Lori's worden niet aangetroffen in Zuid Amerika, doch als een vogel deze leemte opvangt in de nieuwe wereld, dan zullen de meesten het bij de bewonderingswaardige Caique's houden. Deze dieren bewegen net als lori's, springen meer dan klimmen en zijn ware akrobaten. Zoals de lori's eten ze zeer graag fruit. Menig succesvol kweker zal ze van nektar in hun drinken voorzien, iets waar ze gewoon dol op zijn. In tegenstelling met lori's, zijn Caique's uitzonderlijk slechte

vliegers. Hun pogingen geven de indruk dat vliegen wel het moeilijkste is dat er bestaat en alle bewegingen in de lucht onmogelijk zijn. Vele ornithologen zien hierin een relatie tussen dit geslacht en dat van de Conures, gebaseerd op de beenstructuur van de schedel. Hoe dan ook deze observatie brengt me ertoe te overwegen dat ze misschien nauw verwant zijn met de Kraagparkiet (*Deropytus accipitrinus*) Kraagparkieten en Caique's bewonen hetzelfde gebied van Noord-Zuid Amerika; ze bezitten dezelfde indientieke

kleuren op hun rug en brengen ongeveer gelijk klinkende geluiden voort. Vele mensen geloven dat Caique's op hun best zijn in de volières. Ze zijn sociaal, speels en zeer amusant om te bekijken. Wanneer ze tam zijn, worden het werkelijk aantrekkelijke en bekoorlijke huisdieren die apart of met een gelijksoortige partner kunnen gehouden worden. Er werden reeds verschillende adjectieven gebruikt om deze papegaaien te beschrijven, eigenwijs, vasthoudend en koppig. Ze zijn speels, en aanvaardend alle mogelijke speeltuigen. Ze houden ervan om zelfs in het dak van de volière aan een poot te

hangen rondzwieren. Geef een Caique een tak van een fruitboom, en houdt dan in de gaten hoe hij die op een korte tijd van zijn schors ontdoet terwijl hij zijn lichaam op katachtige wijze rond de tak draait. Caique's zijn in staat soms schrille fluitkreten te uiten. Deze zijn zeer miniem als het slechts om een vogel gaat doch onder paren kunnen ze behoorlijk lawaai maken. **VOEDING:** Als basisvoedsel moet men deze vogels een grove zaadmengsel voorzetten, waarbij maiskolven in halfrijpe toestand, walnoten, zonnepitten, ongebrande pinda's, boekweit, negerzaad, wit zaad, haver en zeker trosgierst. Ze eten graag fruit zoals appel, banaan en vijgen. Verder alle groenten naargelang het jaargetijde, sla, spinazie, wortelen alsook verse wilg of fruitbomentakken waarvan ze de schors en zachte delen ook als nest-

materiaal gebruiken, terwijl ze de bladknoppen ervan zeer graag lusten. **BROEDEN:** Broedresultaten van Caique's zijn beperkt, doch er is wel vooruitgang sinds men endoscopisch kan sexen. Meer recent, heeft Tom Ireland in Lake Worth, Florida, de beste resultaten met beide soorten. Hij kweekt met Witbuik Caique's in kolonie's van 4 en Zwartkop Caique's als paar apart, in aangrenzende voliëres. Hij kweekte 17 jongen in 1985, dus moet hij wel de goede manier te pakken hebben. Men maakte eveneens reeds melding van koloniekweek met Zwartkop Caique's en Witkop Caique's als paar apart. Wat men ook ondervonden heeft is dat paren die in een aangrenzende voliëre vertoeven elkaar stimuleren tot broeden. In 1971 was het George Smith die vertelde over zijn onderzoeken op 50 gesexede Caique's. Smith is een wel-

bekend Engels dierenarts en schrijver die als eerste kweekresultaten in Engeland met Caique's bekwam. Hij was tot de overtuiging gekomen dat het totaal onmogelijk was het herkennen door de vorm of de grootte van de bek, noch aan ieder ander visueel merkteken (bij broedrijpe poppen zouden de naakte oogringen van donkergrijs naar grijsachtig wit zijn overgaan). Sexueel gedrag is evenmin een aanduiding van het ware geslacht, daar meermaals 2 mannen of 2 poppen paargedragingen tentoon spreiden. Wel had hij gemerkt dat enkele mannen "kraaien". Ze houden hun vleugels open gespreid tot lichtjes boven de kop terwijl ze een hoog snerpend "toot" uitstoten. Dr. Smith experimenteerde eveneens met zijn Caique's door ze een bandje met eigen geluiden te laten horen. Beide sexen kropen bij elkaar, krijsten en waren zichtbaar uit hun evenwicht bij het horen van deze opnamen, de potentiële agressie van hun soort tentoon spreidend. Hij ondervond eveneens dat de mannen in zulk geval gedurende de gehele afspeelperiode voortdurend kraaiden en meer agressief aandeden dan de poppen. Indien je dus van plan bent om volwassen Caique's samen te zetten, speciaal als hun geslacht niet bekend is, houdt ze dan vooral in het begin goed in het oog of ze wel overeen komen. Er werd steeds een verhaal verteld van een oude Caique die men bij een groep jongeren zette en die er verschillende doodde en verwondde, doch zo iets kan ook bij andere soorten voorkomen. Zoals hiervoor gesteld, succesvol broeden met Caique's komt niet zo veel voor. Dit is waarschijnlijk te wijten aan het feit dat de vogels in gevangenschap iets te kort komen. Paren hebben reeds genesteld in voliëres van 180 cm lang, waarin nesten met een bodemoppervlak van 20 x 20 cm en 30 cm hoog met een invliegopening van 7 cm. Het aantal eieren is meestal 2 tot 3, doch grotere legfels van 4 of 5 werden eveneens al opgetekend. De broedduur schommelt tussen de 23 en 25 dagen, en de jongen vliegen na 2 maanden uit. Caique's zijn grote kleine vogels met grote persoonlijkheid, en ze verdienen werkelijk meer aandacht van onze kwekers. Ze zijn niet zo erg vruchtbaar, doch zullen broeden en resultaat leveren, alsook de uitdaging belonen die serieuze kwekers voor hun willen aangaan.

Tekst: Marshall / van Aelst.
Foto's C. Scholtz.

De samenstelling van een collectie vogels

Piet Buijsman

Het wordt wel eens vergeten dat het grootste aantal vogelliefhebbers de vogels houdt in een gemeenschapsvolière en dat daarin diverse soorten vogels door elkaar heen vliegen. Soms vinden zij het wel eens te ver gaan als er over gericht kweken, erfelijkheid, enz. wordt gesproken, het hoeft voor verschillende van deze mensen allemaal niet zo precies volgens de boekjes. En hier moet dan toch begrip voor zijn, want tenslotte is de hobby, waar wij allen mee bezig zijn, iets waar een ieder vrij in is deze te beoefenen op welke wijze dan ook. Maar toch, het samenstellen van een collectie verschillende soorten vogels, vraagt eigenlijk meer aandacht dan menig vogelliefhebber vaak verwacht en zo is men dan al enigszins gericht bezig. Tevens zal bij een ieder de wens bestaan enkele jongen op stok te krijgen, want dat blijft tenslotte de mooiste beleving. Ja, en dan kan je er toch niet omheen enkele punten aan te halen die van belang zijn voor de kweekresultaten, welke in een gemeenschapsvolière overigens altijd maar beperkt haalbaar zijn. De bevolking behoort in een goede harmonie samen te zijn en niet constant achter elkaar aan te jagen. Het is voor de liefhebber erg irriterend dit te aanschouwen. Ook zullen de vogels dan maar weinig aanstalten maken om met de nestbouw te beginnen door het ont-

breken van een eigen territorium. Anderzijds, als het wel tot een legsel komt en ze verschrikt opvliegen, worden de eitjes beschadigd of de eventuele jongen rollen uit de nesten, enz. Er wordt vaak niet bij stil gestaan als men vogels gaat aanschaffen of ze wel bij elkaar passen, later komt de ellende en soms is het maar een enkeling die dit alles veroorzaakt. Het spreekt natuurlijk voor zich, dat een collectie het mooist tot zijn recht komt als de soorten niet te veel verschillen qua formaat, want bijv. een goudbuikje met een roodkuifkardinaal is totaal geen combinatie. De ruimte speelt ook een belangrijke rol, met daarbij natuurlijk de richtlijn in acht genomen van 30 à 40 cm² vloeroppervlakte voor iedere kleine soort en hoe groter de vogel des te meer ruimte ze verlangen, vooral in de broedtijd. Een paar voorbeelden van een samenstelling zijn o.a.: 1) vuurvinken, blauwfazantjes, oranjekaakjes, goudbuikjes, muskaatvinken, japanse meeuwjes, spitsstaartamadines. 2) Tiggervinken, zilverbekjes, ekstertjes, St. Helenafazantjes, blauwkopblauwfazantjes, roodkoppapagaai-amadines, napoleonnetjes. Deze soorten kunnen ook gewisseld worden. Een leuke aanvulling zijn de kleine diamant-en perduifjes, het nadeel is wel dat ze nog wel eens schrikachtig zijn. Voor de zang kan er een koppel mo-

zambiquosiojes of odolzangers bijgevoegd worden (nooit samen) en als grondvogel de ons welbekende kwartels. Bij de grotere soorten wordt het een stuk moeilijker en het zal niet altijd probleemloos verlopen, maar ook hiervan een paar groepjes: 1) roodkuifkardinalen, indigovinken, textorwevers, grijze rijstvogels, buulbuuls, saffraanvinken. 2) rode kardinalen, wida's, wevers, witte rijstvogels, glansspreeuwen. Voor de zang als aanvulling Japanse nachtegalen en als grondvogels Californische kuifkwartels of patrijzen. Parkietachtigen hebben veel aantrekkingskracht bij de beginnende vogelhouders, vooral de grote soorten met hun felle kleuren zijn fascinerend. Deze moeten zeker niet samengevoegd worden. Enkele soorten kromsnnavels waar het relatief goed mee gaat zijn o.a. grasparkieten, valkparkieten, kakariki's, de prinses of wales, pruimekoppen en de familie neophema's, waaronder o.a. eleganten, bourkes, splendid en de turquoisine parkiet. Dit alles onder voorbehoud, het blijft observeren en uitzonderingen zullen er altijd blijven. De bedoeling is U toch enigszins een idee te geven welke mogelijkheden er eventueel zijn, zodat dit misschien toch weer een bijdrage kan zijn aan het met veel plezier uitoefenen van de hobby.

TIP!TIP!TIP!TIP!TIP!
TIP!TIP!TIP!TIP!TIP!
TIP!TIP!TIP!TIP!TIP!
TIP!TIP!TIP!TIP!TIP!
TIP!TIP!TIP!TIP!TIP!
TIP!TIP!TIP!TIP!TIP!
TIP!TIP!TIP!TIP!TIP!
TIP!TIP!TIP!TIP!TIP!
TIP!TIP!TIP!TIP!TIP!
TIP!TIP!TIP!TIP!TIP!

GAAS SCHILDEREN

Bij tijd en wijle is het noodzakelijk dat de volière van nieuw gaas wordt voorzien. Nu heeft nieuw niet geplastificeerd gaas het nadeel dat het enorm schittert waardoor men de eerste tijd nauwelijks iets in de volière kan zien. Om dat te voorkomen doet men er verstandig aan om dat nieuwe gaas een verffe te geven. Dit gaat het beste met een oude verffroller waarmee u eerst horizontaal en dan verticaal over het gaas rolt. Als verffsoort gebruikte men bruine of zwarte buitenlak. Door het gaas een donkere kleur te geven valt het als zodanig nauwelijks meer op en ontstaat er een goede inkijk.

GOUDVINKEN IN ZWART EN WIT

Als je vogelliefhebber bant en toevallig dan ook in België woont, mag je zonder markeren, naast diverse andere in Europa in het wild levende vogelsoorten, Goudvinken, *Pyrrhula pyrrhula*, houden. Trouwens dat mag ook in diverse andere landen, behalve in ons land, maar wij lopen dan ook kilometers voorop waar het gaat om o.a. vogelbescherming. Dat bekende opgestoken, aanwijzend, bezwerend, maar vaak ook misselijk, eigenwijs en arrogant vingertje van de Nederlander moet uiteindelijk toch tegenover elk buitenland worden waargemaakt! Met al dat voorop lopen, zijn we echter behoortlijk achter komen te liggen waar het gaat om de vogelliefhebberij zoals wij die met elkaar en in grote getale ervaren als een uitstekende vorm van vrijetijdsbesteding. Aan ons is het niet gegeven om goudvinken te kweken, althans niet legaal. Wij hebben dus niet de kans dat we op een gegeven dag een bijzondere ervaring opdoen door in een nestje jongen een bijna geheel zwart exemplaar aan te treffen of een geheel wit exemplaar. Bij twee verschillende liefhebbers in België

was zulks in 1989 het geval. Alle twee ce in kleur zo sterk afwijkende jongen

zijn uitgegroeid tot volwassen exemplaren. Nu is het nog niet zover en de tijd zal het leren of erook met deze in kleur zo sterk afwijkende exemplaren verder gekweekt zal worden. Kunnen doet het, dat is zonder twijfel; ze komen er zeker en vast, maar waarschijnlijk niet in ons land. Alhoewel je weet nooit, hoop doet leven! Begrijp me goed, ik gun het de Belgen, de Duitsers, de Engelsen en alle andere europeanen van harte, daar gaat het niet om. Ik kan me alleen nog steeds niet voorstellen waarom dat er zo halstarig wordt vastgehouden aan iets dat ons al jaren en jaren steekt. Geef ons dat wat we willen, o.a. de mogelijkheid om de goudvink in onze voliëres te houden. Dat is een volledig verantwoorde zaak, daar wordt niets en niemand mee te kort gedaan, zeker de vogels zelf niet.

Tekst: Cevab.

Foto's: Bob Dijkmans.

Erfelijkheid en Selektie

Ik vraag mij weleens af, wat houdt ons vogelliefhebbers bezig, wat maakt onze hobby zo boeiend? In de eerste plaats is dat natuurlijk de kleurenpracht, de zang en het vogelgedrag. Maar ook het postuur speelt een rol, want de ene mens vindt een struisvogel prachtig en de andere mens ziet liever een spreeuw, een brillenvogeltje of een kolibrie. De meesten van ons vinden echter alle vogels mooi en niet alleen vogels, het is de hele natuur die ons boeit.

Maar omdat wij niet alles kunnen houden, beperken wij ons tot die soort(en) waar onze voorkeur naar uit gaat. Dank zij het feit dat wij allemaal een verschillende smaak hebben en ons bij een vogelvereniging hebben aangesloten, kunnen wij vele vogelsoorten bewonderen en bestuderen, ieder van ons is in meerdere of mindere mate toch een specialist in de vogelsoort(en) die hij houdt en door de uitwisseling van onze gezamenlijke kennis vormen we met elkaar toch ook een stukje wetenschap. Een wetenschap waarin tot uitdrukking komt welke mogelijkheden de natuur ons biedt en hoe groot de variatiebreedte van bepaalde vogelsoorten is. Dit testen wij uit door middel van selectie op bepaalde onderdelen van een vogelsoort, in door ons gewenste eigenschappen en óók door het in stand houden van erfelijke mutaties en het creëren van nieuwe rassen. Wat het creëren van nieuwe rassen betreft kunnen we kijken naar de sierduiven, naar de kippen en konijnen en ook naar de vele postuurkanaries die al een hele ontwikkeling hebben meegemaakt. Ook bij de grasparkieten zitten we al in een ver gevorderd stadium, kijk maar naar het postuur van de huidige tentoonstellingsparkiet, dat ver van de oorspronkelijke wildvorm afwijkt. Ook hebben we bij de grasparkiet een groot aantal (zich nog steeds uitbreidende) kleur en tekeningmutaties en ook de gekuifde grasparkiet is al sinds jaar en dag bekend. Ik ben er ook van overtuigd dat we bij de grasparkiet nog meer rassen kunnen kweken, net zoals bij andere huisdier-rassen zoals bijvoorbeeld de sierduiven, zoals voetbevederde of vogels met voor hun soort lange benen of met een meer dan gebruikelijk aantal staartveren zoals de pauwstaart, enz.. Voor al deze nieuwe mogelijkheden, die voortkomen uit de variatiebreedte binnen

een soort, zijn wij wel afhankelijk van nieuw ontstane mutaties en het vasthouden daarvan maar óók onze selectie op bepaalde onderdelen is daarop van invloed. U ziet nu ook dat het domesticatieproces (het tot huisdier worden), héél wat respect voor de natuur met zijn mogelijkheden afdwingt!. Om dit proces beter te kunnen begrijpen is het noodzakelijk om wat van de erfelijkheidsleer af te weten. Ik bespaar u formules, want dat lijkt voor veel mensen op een moeilijk soort algebra, maar ik zal u wel wat vaststaande gegevens doorgeven.

Uit de erfelijkheidsleer blijkt, dat ouders hun kenmerken op hun nakomelingen

Door: J. F. Bouwmeester.

kunnen overdragen. Dit geeft ons als kweker de kans om te selekteren op gunstige door ons gewenste eigenschappen. Ouders met gunstige kenmerken kunnen ook jongen krijgen met diezelfde gunstige kenmerken, maar dit geldt uiteraard ook voor ongunstige eigenschappen. Belangrijk is echter dat de overdracht van die eigenschappen, volgens duidelijke wetmatigheden verloopt!!!. Met **uitzondering** van de variatie die ontstaat door de **omstandigheden** waaronder onze vogels **opgroeien**, zijn **alle** variabele kenmerken van een soort erfelijk. Dat wil zeggen dat een vogel die een bepaald kenmerk bezit, dit doorgeeft aan zijn jongen. Of dit kenmerk dan ook daadwerkelijk zichtbaar wordt in de jonge vogels hangt af van de andere ouder en van het soort kenmerk waar het om gaat. Maar ook al is het niet zichtbaar, dan kan het in ieder geval in volgende generaties weer te voorschijn komen.

Om te weten wat we uit een bepaalde koppeling kunnen krijgen moeten we de afstamming van onze vogels weten. Daarvoor is een goede kweekadministratie noodzakelijk. Ook moeten we weten welke kenmerken dominant zijn, welke eigenschappen recessief vererven en welke eigenschappen geslachtsgebonden vererven. Bovendien moeten we weten wanneer we intermediaire uitkomsten kunnen verwachten en wat de begrippen gekoppelde factoren en onafhankelijke factoren inhouden enz. Maar een paar begrippen wil ik u echter nu al vast meegeven. Bij een bevruchting krijgen de hieruit ontstane jongen van ieder ouderdier de helft van hun eigenschappen mee. Een dominant kenmerk wordt direct in het jong zichtbaar en een recessief kenmerk wordt alleen zichtbaar als het dit kenmerk van **beide** ouders heeft meegekregen. Intermediaire uitkomsten kunnen we verwachten als de eigenschap noch dominant noch recessief is. Betreft het herbij een combinatie van twee kleuren, bijv. een grijze grasparkiet gepaard met een groene grasparkiet, dan worden de jongen grijsgroen, dus een mengkleur.

De invloed van selectie.

Als we uit een groep vogels telkens alleen met die exemplaren doorfoxken die een bepaald kenmerk vertonen, dan krijgen we uiteindelijk een groep vogels die dat kenmerk allemaal vertonen. Dit gebeurt als de mens gericht huisdier-rassen fokt of planten kweekt. Hij selekteert dan op kenmerken die hij belangrijk of mooi vindt. Meestal wordt er niet op één kenmerk geselecteerd maar op een groot aantal kenmerken. Daardoor ontstaan rassen die onderling in een hele reeks kenmerken van elkaar verschillen. Hoe groot de variatie in een soort is blijkt als we alle rassen van één soort naast elkaar zetten en vergelijken

met de oorspronkelijke soort. Als voorbeeld kunnen we weer de kanarie nemen waarvan we vele postuurassen en gefriseerde rassen en verschillende zangkanaries hebben gekweekt. Vrijwel al de variatie tussen deze rassen onderling was reeds aanwezig in de oorspronkelijke wilde kanarie. Door eeuwenlange selectie heeft men slechts de variatie in extreme vorm uitgesplitst in rassen.

Ook in de natuur treedt bij wilde soorten selectie op, de zogenaamde natuurlijke selectie en deze werkt volgens hetzelfde principe. De natuur geeft sommige individuen meer kansen op nakomelingen dan anderen. Ook bij wilde soorten bestaat een grote variatie van allerlei kenmerken. Door omstandigheden hebben niet alle individuen dezelfde kans om volwassen te worden. Bijvoorbeeld individuen die door hun kleur niet zo goed gecamoufleerd zijn als soortgenoten met een andere kleur, waardoor ze meer opvallen en eerder een prooi worden van roofvogels of andere roofdieren. Daardoor komen in de volgende generatie minder individuen met dat afwijkende kleurkenmerk voor en als dat gedurende vele generaties geschiedt, zal dat kenmerk helemaal uit de soort verdwijnen, het is dan door de natuur weggeselecteerd. Zo kan de natuur op allerlei kenmerken selectie uitoefenen. Als onder de gegeven omstandigheden de grootste individuen, zij die de meeste eieren leggen of die het snelst kunnen vliegen of welk ander kenmerk dan ook, het beste tot voortplanting komen, dan zullen zij in aantal toenemen ten koste van de anderen! Natuurlijke selectie kan dus op langere termijn veranderingen in een soort brengen. Kenmerken die op de een of andere manier gunstig zijn, ook al komen ze slechts bij enkele individuen voor, zul-

len op de lange duur de overhand krijgen, totdat alle individuen van deze soort dit kenmerk hebben. Toch leidt de natuurlijke selectie niet tot verlies in variatie. Er verdwijnen variabele kenmerken uit de soort door selectie maar er komt ook steeds nieuwe variatie bij door nieuwe mutaties. Deze nieuwe mutaties zijn direct onderhevig aan selectie. Ongunstige mutaties verdwijnen weer snel maar de niet schadelijke en de gunstige mutaties blijven bestaan en kunnen zich zelfs uitbreiden over de hele soort!

Als we deze gegevens eens rustig op ons laten inwerken, dan zal onze volgende vraag zijn: Wat moet ik als vogelkweker met deze gegevens, wat kan ik daar allemaal mee doen? Belangrijk voor ons is in de eerste plaats dat we WETEN dat we door selectie op een bepaald onderdeel, hetzij grootte, vorm van de kop, het type of de kleur enz. het maximum resultaat **kunnen** behalen, van wat binnen de variatiebreedte van een soort mogelijk is. Belangrijk is ook dat als zich binnen onze stam vogels een nieuwe mutatie voordoet, dat we dan moeten weten of deze mutatie erfelijk is en op welke manier deze mutatie vererft; dominant, recessief of geslachtsgebonden. Om dit te weten te komen moeten we met de vogel met zo'n nieuwe mutatie verder kweken. Meestal doet men dit door de gemuteerde vogel op de oudervogel terug te paren omdat de kans dan groter is dat deze mutatie zich wat eerder voordoet. Het nadeel van deze directe vorm van inteelt is dat er vaak een verzwakking optreedt. Beter is het als u de gemuteerde vogel met twee verschillende partners koppelt. De jongen hieruit moet u dan onderling zo koppelen dat u allemaal paren krijgt van halfbroer x halfzus. Krijgt u uit de gemuteerde vogel direct al jongen die ook

deze nieuwe mutatie vertonen, dan vererft deze mutatie dominant. Krijgt u uit de paring van halfbroer x halfzus, jonge mannen en jonge poppen die deze mutatie vertonen, dan vererft de mutatie recessief. Krijgt u uit de paring van halfbroer x halfzus uitsluitend poppen die deze mutatie vertonen, dan vererft de mutatie geslachtsgebonden. Krijgt u uit de paring van halfbroer x halfzus géén jongen die deze mutatie uiterlijk dragen, dan is deze mutatie niet erfelijk en gewoon ontstaan door de omstandigheden waaronder de gemuteerde vogel was opgegroeid, in dit geval spreken we dan niet van een mutatie maar van een modificatie! De paring halfbroer x halfzus is niet zo nauw ingeteeld dat dit tot zwakte in de nateelt zal leiden, het duurt echter wel langer eer u weet of de nieuwe mutatie erfelijk is.

Ik spreek de hoop uit dat u door deze bijdrage nog meer door de natuur en zijn mogelijkheden bekoord bent.

Herderstasje.

(*Capsella bursa pastoris*)

Een geliefd en nuttig onkruid dat de lente ons biedt, is het alombekende herderstasje hetwelk behoort tot de kruisbloemenfamilie. Het is een zeer algemeen eenjarig kruid hetwelk van April tot October op gecultiveerde gronden, langs velden en wegbermen, braakliggende terreinen alsook in weilanden groeit. Herderstasje kan 35 tot 60 cm groot worden en is een delicatesse waar onze vogels niet genoeg van kunnen krijgen. U kunt de plant in zijn geheel uittrekken en aan uw vogels voeren. Het is genoemd naar zijn beursvormige vruchtjes maar velen kennen het ook als lepelteskruid. Dit, ook door de mens gegeten plantje, is vooral ook bekend om zijn medicinale eigenschap om bloedingen te stelpen. De blaadjes verschijnen in het voorjaar het eerst en verspreiden zich vlak op de grond. Ze zijn net als de blaadjes van de paardebloem, diep getand. De kleine witte bloemen bloeien tot een trosvormig los scherm boven op de stengel. De zaadjes zitten in hartvormige zaaddoosjes welke om en om langs de stengel staan. Het herderstasje is een zeer variabele plant met talrijke variëteiten en vormen. Ze wordt vaak aangetast door een schimmel (*Cystopus candidans*) die de plant ceformeert. Deze verdikt zich plaatselijk en krijgt een overtrek van een witte schimmelmassa. Als u zoiets ziet, moet u deze plant nooit plukken. Ga dan liever een eindje verder, daar zullen dan zeker wel gezonde planten staan want waar het herderstasje eenmaal groeit, daar woekert het meestal ook. Een ander plantje, ook behorend tot de kruisbloemenfamilie, het klein tasjeskruid, lijkt op het herderstasje maar is kleiner en tenderder om te zien. De latijnse naam van dit plantje is: *Teesdalia nudicaulis*. Het kan 20 cm groot worden en groeit vooral op droge zandgrond en kalkarme duinen. Het bloeit van Maart tot laat in de herfst. Dan is er nog een plantje dat tot de kruisbloemenfamilie behoort en dat is de zandraket (*Arabidopsis thaliana*). Ook deze lijkt op het eerste oog

veel op het herderstasje. Aan de voet van de plant zijn echter minder blaadjes welke bovendien langwerpig lepelvormig en niet getand zijn. Het groeit op open zandgrond en verlaten akkers, kan een hoogte van 30 cm bereiken en bloeit rond April-Mei. Om nu nog even op het herderstasje terug te komen, het volgende. U kunt de plant in zijn geheel plukken, maar ook met de hand langs de stengel de zaadjes eraf stroppen. Met stengel en al zullen de hartvormige zaaddoosjes veel langer vers blijven, dan wanneer ze (los) gestroopt zijn.

Schapezuring.

(*Rumex acetosella*)

Schapezuring is een onkruid dat nog voor zeer veel vogelliefhebbers als vogelvoedsel totaal onbekend is. Toch is deze eenjarige plant een zeer algemene soort. Hij groeit op voedselarme, droge zand- en veengronden en ook op ruderaal terreinen waar hij meestal niet veel hoger wordt als de begroeiing in zijn naaste omgeving. Een bruine waas tussen het groen in een open terrein, verraadt u dat hier de schapezuring groeit. Het plantje vertakt reeds laag bij de grond en de bladeren verschillen met die van de veldzuring, doordat ze aan weerskanten van de voet een slijp hebben. U kunt de plantjes kort bij de grond afsnijden en ze zo aan uw vogels voeren. Het wordt door alle wildzangvogels graag gegeten en ook de kanaries zullen de schapezuring beslist niet versmaden. Ik kan me nog herinneren dat we als kinderen vroeger, vaak de blaadjes van de schapezuring gegeten (gekauwd) hebben. Waarom? Dat weet ik ook niet meer. Meer weet ik eigenlijk niet over deze plant te vertellen. Desondanks hoop ik dat door deze korte beschrijving, de schapezuring als vogelvoedsel, bij u zeer snel zijn intede zal doen.

Veldzuring.

(*Rumex acetosa*)

Een van de onkruiden waarover wij reeds

vroeg in het seizoen kunnen beschikken, is de veldzuring (een groter broertje van de schapezuring). Het is een overblijvende zeer algemene soort welke verspreid groeit op bemestegrazige grond langs wegen. Het is een grote zaadproducent die duizenden zaadjes bevat. In tegenstelling tot de schapezuring, begint de vertakking van deze plant pas, als hij boven de hem omringende begroeiing uitkomt. Veldzuring bereikt een hoogte van 1 meter en is met zijn groengele bloempjes gemakkelijk te herkennen, vooral omdat de bloemen niet alleen aan de top, maar ook langs een groot deel van de stengel groeien. De bovenste bladeren staan dicht tegen de stengel aangedrukt. Reeds in de tweede helft van Mei zijn de zaden geschikt om aan de vogels te voeren (met mate). De beste tijd is echter de maand juni, daarna wordt het al gauw minder en in augustus zal men nog maar sporadisch wat planten met zaden tegenkomen. Vooral de kneu en de barmsijs voeren in de vrije natuur hun eerste nest jongen veel van deze zaden. De geelbruine, driekante zaden zijn oliehoudend en dus geschikt als wintervoorraad. De plant wordt dan gedroogd met steel en al. Het zaad gaat door het drogen niet in kwaliteit achteruit. Hoewel het niet orvermeld mag blijven dat de droge zaden door de vogels minder graag gegeten worden. Alle delen van de plant hebben een zuurachtige smaak, want ze bevatten veel oxalaanzuur. Veel vogelliefhebbers beweren dat veldzuring giftig is voor de vogels. Ik kan dit niet bevestigen, maar ik al jaren mijn vogels naast de andere onkruidzaden ook veldzuring verstrek. Maar een en ander natuurlijk met mate. Ook kleine exoten en parkieten eten veldzuring en er zijn zelfs kwekers die het als opfokvoer aan hun roodrugparkieten geven zo heeft men mij verteld.

Tokken in Vogelpark Avifauna.

het nest verlaat en niet meer terug keert!. Een maand na de geboorte van de jongen stellen we vast, door het geluid en de voedselopname van de jongen, dat er ongeveer 3 à 4 Roodsnavel Tokjes in het nest moeten zitten, exclusief het vrouwtje. Naast de enorme hoeveel-

heid meelwormen en muizen begint de man nu ook meer fruit te voeren. Als er 5 weken voorbij zijn hakt het vrouwtje het nestgat open en na 2 dagen arbeid is ze dan weer vrij. Nu kunnen we dan eindelijk het nest controleren. In het blok liggen ditmaal inderdaad 4 jongen.

Bijna geheel in de veren, bruinachtig van kleur vanwege de klei en ontlasting die in het nest aanwezig zijn. Toch is het nest niet echt smerig, dit komt omdat de meeste ontlasting door de nestopening naar buiten wordt gespoten. De vogel drukt zijn cloaca tegen het gat aan, en hup, daar vliegt de ontlasting door de lucht. Nu komt ook de belangrijke rol van de *Ficus benjamina* tot uiting! De Roodsnaveltokken gebruiken de blaadjes van deze *Ficus* als bodembedekking in het nestblok. Vieze blaadjes halen ze er uit en brengen er dan verse voor in de plaats. Hoe belangrijk dit onderdeel is blijkt uit het feit dat een ander stel Roodsnaveltokken pas tot broeden overging nadat de verzorger een *Ficus* in hun verblijf had aangebracht. 10 Dagen na het uitvliegen van het vrouwtje komt het eerste jong eruit. Wanneer de oude vogels nu gezamenlijk het voer naar het nest brengen, zie je de overige jongen in het nest hun snavel door de nestopening steken en sperren. Tevens maken ze een enorm kabaal om de aandacht van de oude vogels te trekken en hun lekkere hapjes binnen te krijgen! Het tweede jong verschijnt een dag na het eerste, het derde jong komt weer 5 dagen na het tweede, en het laatste jong verlaat precies 7 dagen na het eerste het nestblok. De afmetingen van dit blok zijn overigens: lengte 50 cm, breedte 24 cm, diepte 26 cm, nestopening voor dichtmetselen 9 cm. Na het uitvliegen van het laatste jong brengen we het aantal meelwormen en muisjes sterk terug. (We moeten muisjes gaan sparen voor de Dubbele Neushoorn vogels *Buceros bicornis* die op hun beurt weer aan het broeden zijn geslagen). Na twee weken voeren we helemaal geen muisjes meer, af en toe nog wat meelwormen. De jonge Tokken eten nu vooral fruit. Na enige tijd zien we dat ze zelfstandig eten en op een leeftijd van 5 maanden scheiden we de jongen van de oude vogels. Vaak zien we dan al dat de oude Tokken hun jongen al achterna zitten. De kweek van deze Roodsnaveltokken verloopt in ons park Avifauna bijzonder goed, en veel jonge Tokken zijn inmiddels al naar andere parken verzonden om zodoende mee te helpen aan het opzetten van weer succesvolle kweekstelen. Mochten er naar aanleiding van dit verslag nog vragen bij U opkomen, U kunt altijd schriftelijk informatie aanvragen op onderstaand adres. Vogelpark Avifauna, Hoorn 65, Postbus 31, 2400 AA Alphen a.d. Rijn.

De /

osel

GEEN GLATIKS MEER OP DE SAWAHS ?

Door: Drs. J.A. Chr. Burger.

In Onze Vogels van september 1989 stond een heel aardig artikel van de hand van Alois van Mingeroet over de rijstvogel en wel in het bijzonder over de mutanten van deze beminnelijke vogelsoort. Van Mingeroet meldde in zijn verhaal dat hij uit een koppel grijze vogels twee in kleur van de ouders afwijkende jongen kreeg. Enige maanden daarvoor is mij iets dergelijks overkomen en ik had daarover al eerder willen berichten, maar ja, papier is geduldig en wacht wel af. Nu kan ik van het kweekexperiment van Van Mingeroet alleen maar zeggen dat het me niet echt verbaast en ik hoop voor hem dat hij daarmee verder veel succes zal hebben.

Ik ben meer aan 'kleine kweker'. Eigenlijk is dat nog te ruim gezegd als de lezer een kijkje bij me zou komen nemen! Een driekamerflat is niet bepaald een woning waarin men naar hartelust vogels kan houden, laat staan kweken. Toch heb ik in de loop der jaren kans gezien diverse paarjes Glosters aan het broeden te krijgen en doorgaans met redelijk resultaat. Kroon op het werk was wel de Glosterman die 4 jongen, een week oud toen de pop inoens stierf, in zijn eentje wist groot te brengen. Ik vond en vind dat nog steeds een formidabele prestatie, al zullen er onder U, lezers, waarschijnlijk meerderen zijn die iets dergelijks hebben meegemaakt. Het blijft echter een belevenis, zo'n uiting van vaderlijke zorg!

Maar ik wou het verder toch maar over de rijstvogels hebben. Een jaar of zes terug zag ik ze voor het eerst in een dieren-speciaalzaak en ze frappeerden me meteen. Grote, forse vogels in diverse tinten grijs, zwart, wit en dan nog die grote zware rode snavel. Het leken me levendige, opgewekte vogels die het in mijn kamervolière prima zouden doen. Dagsgevraagd werd gezegd dat ze het best met andere vogels zouden kunnen vinden, mits die van ongeveer dezelfde

grootte zouden zijn. Daarvoor kwamen de Glosters dus wel in aanmerking. En dat bleek ook zo te zijn. De vogels verdroegen elkaar goed, maar onderling contact was er verder niet.

Korte tijd nadat ik deze vogels had aangeschaft ging ik met vakantie naar Indonesië, om precies te zijn naar Java en Bali. Ik verwachtte er de glatik, zoals de vogel daar genoemd wordt, veelvuldig te zien. Immers, wie er gewoond heeft kent het 'rijstdiefje' uit eigen aanschouwen en anders is er de literatuur over tempo dulu waarin de vogel onbekommerd rondfladdert. Wie nu op Java uitziet naar de glatik, komt van een (hete) kermis thuis. Java is zo overbevolkt dat elke vierkante meter gebruikt

wordt voor van alles en nog wat als het maar met levensonderhoud te maken heeft. Voor vogels is er geen plaats meer. DDT en andere insectenverdelgers hebben hun werk grondig gedaan, de malariamug is vrijwel uitgeroeid en andere insecten hebben een kort leven. De vogels die insecten eten hebben het dus heel moeilijk en zijn weggetrokken of uitgeroeid door het eten van vergiftigd voedsel. Ook op de rijst is men, met zoveel monden om te voeden, zuinig en de zwermen rijstdiefjes die vroeger de sawahs plunderden zijn verdwenen.

Nou ja, dacht ik, op Java dan misschien, maar op Bali zullen ze er toch nog wel zijn. Ik was er een week en had nog geen vogel gezien, behalve dan de

perkoetoet in de onvermijdelijke rotan kooi, ergens aan een tak opgehangen. Echt, ik ben niet blijven zitten in een luxueus hotel aan de zuidkust waar 90% van de toeristen niet vandaan te branden is. Ik ben het binnenland in geweest, heb over eenzame sawahdjikes gelopen, maar rijstvogels zien? Nergens, behalve in de batikshops waar er nog afbeeldingen van te zien waren. Tot de laatste dag aanbrak. Er stond nog een excursie op het programma: het historisch Museum van Bali in Den Pasar. Al rondslenterend hoorde ik ineens het vertrouwde geluid van twee met elkaar converserende glatiks. Maar waar zaten ze? Het duurde even voor ik ze in het vizier kreeg, maar daar zaten ze dan toch: in de dakgoot van een van de paviljoens zaten Saidja en Adinda gezellig met elkaar te keuvelen tot ze het weer eens tijd vonden om te gaan... Eindelijk dan rijstvogels gezien, maar... in een museum! Ik vond het wel zeer symbolisch.

Terug in Nederland bekeek ik de vogels met nog meer interesse dan voorheen. Zou ik er mee kunnen broeden? Ik had niet meer te bieden dan de kamervoliëre en desnoods een dubbele broedkooi. Ik ving de kanaries uit de kamervoliëre en hing er een houten nestkastje in (25x15x15). Ik legde sisal op de kooibodem en dat werd door de man, die maar een half uurtje nodig had om de noodwoning te verkennen, in enorme hoeveelheden naar binnen gesleept. De pop volgde pas enkele dagen later, maar ze weigerde in het nestkastje te slapen. Toch bracht ze overdag uren in het

kastje door. Toen ik inzag dat het broeden zo niets worden zou, verwijderde ik het nestkastje.... en zag er acht eieren in liggen. Steenkoud, dat spreekt. In de zomer heb ik het experiment herhaald, met hetzelfde gevolg. Een collegakwerker vertelde me dat het veel te onrustig bij me was voor het broeden door deze vogels en dat ik er maar beter mee stoppen kon. Ik wilde niet eigenwijs zijn en verkocht de vogels.

Ook mijn bloed kruipt echter waar het niet gaan kan. Naderhand bezweek ik toch weer voor de charme van de grijze glatik en schafte mij opnieuw een koppel aan. Hoe zie je trouwens of het een koppel is? De ene handelaar ziet dat aan de grootte van de vogel, de andere aan de grootte van de snavel en een derde aan de kleur van de snavel. Hoe het ook zij, ik had wel degelijk een koppel zoals ik weldra merken zou. Ik installeerde een broedkooi in mijn studeerkamer, hing dezelfde nestkastje erin en wachtte af. Met een energie die een jonge bruidegom eigen moet zijn verbouwd en vertimmerde meneer de woning, bekleedde die met sisal en vooral met papier dat op de bodem van de kooi lag. Dat werd om zo te zien met krantenpagina's tegelijk naar binnen gezeuld. En jawel, dit koppel bleef meteen overnachten. Overdag werd er lustig buiten de kooi gebalst en gepaard, op zich al een activiteit van deze vogel die het aanschouwen meer dan waard is! Na een kleine 17 dagen merkte ik dat er meer voedsel opgenomen werd dan anders en... ik zag een lege eischaal op de kooibodem. De dag

daarop kwamen beide oudervogels naar buiten en keerden niet in het nest terug... Toen ze ook 's nachts buiten het nest bleven slapen vreesde ik het ergste en dat bleek terecht; in het nest lagen drie dode jongen en vier onbevuchte eieren. Einde tweede experiment.

Maar bijna alle goede dingen bestaan toch uit drie. Het derde koppel maakte alles goed. Ook ditmaal een paartje grijze vogels -om de een of andere reden vind ik de witte soort minder spectaculair - dat binnen de week op eieren zat. Weer in de broedkooi, in hetzelfde nest dat de andere koppels eerder tot onderkomen had gediend. Weer na plm. 17 dagen een grotere voedselopname (paddi, tropenzaad en eivoer) weer eischalen op de kooibodem. De vogels bleven 's nachts in het nest, de pop kreeg ik bijna nooit te zien. Veertien dagen later verscheen opeens een onbekend vogeltje in de nestopening; bruinig en met een zwarte snavel. Het eerste jong. Een dag later zaten er twee naar buiten te kijken. Ze zagen er prima uit en nog eens twee dagen later waagden beiden zich buiten het nest. Dat was het dan, dacht ik, tot een dag later zich een derde meldde, meteen op de zitstok naast het nest; heel lichtbruin, met rode oogjes en rode pootjes! Een mutant, zag ik, in de isabelvorm. Het jong was echter beduidend kleiner dan zijn broers/zussen en kwam bij het voeren altijd als laatste aan bod. Toch groeide het voorspoedig op, maar als 's avonds de nestwoning weer werd opgezocht had het de grootst mogelijke moeite om binnen te komen. Het werd door de gehele familie fanatiek buitengesloten tot het dcnker de vogel gelegenheid gaf ongezien toch binnen te komen. De ouders wilden aan het volgende legsel beginnen, maar de twee groote jongen fungeerden duidelijk als spelbrekers die zich niet lieten afbluffen door bapak.

Nu, een half jaar later, zijn de jongen alle drie forse vogels geworden, maar is de isabel duidelijk achtergebleven in grootte en postuur. Toch een leuke vogel om naar te kijken en straks te gebruiken bij de kweek.

De glatik: Binnen en buiten een leuke vogel, liefst per koppel te houden. En hopelijk zie ik ze, als ik weer in Indonesië kom, niet alleen in het historisch museum....

D E Z W A R T E H

Tekst: Meindert de Jong, Foto's: P.E. Roders

De familie van de honingeters is enorm groot. Zij omvat maar liefst 38 geslachten en ongeveer 170 soorten. Op slechts een enkele uitzondering na hebben ze alle domicilie in het Australische continent en de omgeving ervan. Ook in grootte lopen ze sterk uiteen; van slechts 10 cm tot bijna een halve meter. Wat lang niet alle vogels kunnen is het uitsteken van de tong. De honingeters kunnen dit wel en dat is een uitstekende aanpassing voor het opnemen van de nectar. (Nectar is de zoete vloeistof die door de honingklieën van planten wordt afgescheiden en die door bijen tot honing wordt omgevormd). De tong is

hiervoor aangepast, de punt is penseelvormig en tevens nog gespleten en de uiteinden ervan eindigen in stijve draadjes. De randen van het lange lichaamsdeel zijn enigszins omhooggebogen en vormen als het ware een gootje. Maar laten we ons bepalen tot de held van dit verhaal, de zwarte honingeter **Certhionyx niger**, hoewel sommige auteurs hem plaatsen in het geslacht **Myzomela**. Het geslacht **Certhionyx** kent slechts twee soorten, behalve de zwarte honingeter is er ook nog de bonte. De zwarte honingeter is ongeveer 12 cm lang en is dus een tikkeltje groter dan onze fitis en tijtjal. Alleen het fijne sna-

veltje is langer en iets naar beneden gebogen. Het mannetje is grotendeels zwart en deze kleur treffen we aan op de bovendelen, de staart, de keel en de borst. De kleur van de laatste strekt zich uit als een zwarte lengtestreep over de rest van de witte onderdelen. Ook de snavel, de poetjes en de ogen zijn zwart. Het vrouwtje is van boven geelig bruin, de veertjes omzoomd door lichtere randjes. De keel en ook de borst zijn heel licht grijsbruin, de buik is vuilwit. Opvallend is bij madame een lichte wenkbrauw. Deze vogeltjes kan men vrijwel in heel Australië aantreffen, behalve in bepaalde kustgebieden. Niet

O N I N G E T E R .

zelden ondernemen de vogeltjes in flinke zwermen lange zwerftochten, op zoek naar allerlei bloeiende bomen en struiken. Als kolibries staan ze dan met snel slaande vleugeltjes stil voor de bloemen om er de nectar uit te halen. Maar ook worden graag insecten geconsumeerd. Ook schijnt het dat de vruchten van de maretak (mistletoe) graag gegeten worden. Volgens "What bird is that?" zoeken deze honingeters graag plaatsen op waar niet lang tevoren een bosbrand heeft gewoed. De vogels zijn zeer beweeglijk en de vlucht is ook razendsnel met plotselinge zigzag-bewegingen. Het geluid dat bij tijd en wijle wordt

geproduceerd is een klaaglijk, gerekt "pieieieieie". Het nest is een vrij ondiep bouwselfje van fijne dode takjes, stukjes droog gras en ander plantaardig materiaal dat tezamen geweven wordt met behulp van spinrag; de nestkom wordt bekleed met heel fijn gras en plantepluis. Veelal wordt de toekomstige kinderkamer aangebracht in een vork van een horizontale tak, meestal op een hoogte van anderhalf tot twee meter. Er worden gewoonlijk twee eitjes gelegd, licht geligbruin van kleur met een kransje van leikleurige "wolkjes" en "spatjes" rond de stompe pool. Ze worden uitgebreid door het vrouwtje, maar haar

echtgenoot helpt wel bij het voeren en verzorgen van de jongen. Deze worden na circa dertien dagen geboren en verlaten het nest een dag of tien, twaalf later. Ze zijn reeds geslachtsrijp in het eerste levensjaar. Een aantal soorten honingeters fungeert als waardvogel voor sommige Australische koekoeken.

VOEDING

In een voorgaande aflevering werd op pag 160 een kader geplaatst over "voeding" daarin werd gesteld dat "een zo volledig mogelijke voeding wordt bereikt als een goede op de periode en huisvesting afgestelde zaadmengeling.....In gecontroleerde hoeveelheden aan de vogels wordt verstrekt. We noemen deze methode gerantsoeneerd voeren." Hierbij een paar kanttekeningen: Zaadmengsels zijn altijd bijna onvolledig. Zij komen vooral tekort in eiwitten, aminozuren, provitamine A (caroteen) en in kalk. Om tot een volledige voeding te komen is het noodzakelijk bij het zaadmengsel aanvullingen te geven. Daarvoor kan b.v. gebruik gemaakt worden van een goed eivoer of opkoiervoer. Dit bevat n.l. extra vitamine A en extra kalk (naast vele andere wenselijke vitaminen en mineralen). Om een vogel te dwingen het eivoer te eten wordt "gerantsoeneerd" gevoerd. Dit wil zeggen dat zó weinig zaad gegeven wordt dat elke vogel gemiddeld de vereiste hoeveelheid eivoer moet eten - anders zouden ze teveel zaad en dus te weinig eivoer eten.

Voor zaadetende vogels moet de voeding met zaadmengeling zodanig gerantsoeneerd worden dat $\pm 25\%$ van de opgenomen hoeveelheid voedsel uit eivoer bestaat. Eivoer is dus geen aanvulling, maar een noodzakelijk deel van de voeding. Eivoer kan het beste het gehele jaar in het aangegeven percentage verstrekt worden. Het heeft geen zin vogels een deel van het jaar deficient te voeren, te vaak zien we bij vogels infectieziekten die optreden doordat enige tijd uitsluitend een zaadmengsel gegeven wordt!

Prof. Dr. P. Zwart
Dr. G. M. Dorrestein.

Onderschriften

- 1) Raapzaad nr. 1
- 2) Witzaad
- 3) Haver gepelde
- 4) Negerzaad
- 5) Malawi gestreepte pitten
- 6) Tarwe

1

2

3

4

5

6

Voliere van de maand

In 1986 ben ik begonnen met 8 grasparakieten. Dat kwam doordat we een nieuw huis kregen waar eerst mijn opa en oma hadden gewoond en mijn opa had er al een voliere staan waar ook altijd grasparakieten in hebben gezeten. Het binnenhok is 1 m bij 1 m en het buitenhok 2 bij 1 m. Begin 1988 kreeg ik een nieuwe voliere. Wat eerst het buitenhok was werd nu binnenhok met een aparte ruimte waar ik voer, 2 broedkooien, ziekenkooi en andere spullen heb staan. Het buitenhok werd 2 bij 2,5 meter. Wij zijn begonnen met het oude buitenhok; het gaas er afgehaald en toen dubbelwandig gemaakt met hout en isolatie ertussen. Daarna hebben we het voorste hokje er voor gemaakt en het buitenhok. Eerst hebben we een fundering gemaakt met daarbovenop het geraamte met gaas aan de achterkant en op het dak golfplaten. In de winter 88/89 kwam ik op een dag uit school en ging toen naar het binnenhok en ik zag daar een stuk of vijf vogels op de grond liggen. Ik ging ons huis in en vertelde het meteen aan mijn moeder. Die rende naar het buitenhok toe en zag daar nog veel meer dood liggen namelijk 2 Californische kuifkwartels, diamantduifje en een driekleurnon. 's Middags kwam er een man van de vogelclub (waar ik in juli 1988 lid van ben geworden en veel van geleerd heb) en die zei dat er 's nachts een wezel of een hermelijn is geweest die alle vogels heeft dood gemaakt. Afgelopen zomer hebben mijn vader en ik beton in het binnenhok gestort zodat het niet weer zou gebeuren. De bewoners van de voliere zijn nu een span diamantduiven, 2 span zebra-vinken, een span napoleons, een span bruinrugk-stertjes, een span zilverbekjes, een span japanse meeuwen, een span grasparakieten, een man kanarie en 3 span chinese dwergkwartels.

Jeugd lid Jacco Hartholt, Leek.

Foto 3 toont u de voliere die door de afdeling Goeree Overflakkee is geplaatst in de showroom van de Fordgarage in Middelharnis. In die showroom namelijk, houdt de afdeling haar jaarlijkse tentoonstelling. Al vanaf het begin bleek de directie zeer geïnteresseerd in vogels te zijn en vandaar dat het idee werd geboren om meer permanent vogels in de showroom te hebben. Enkele vrijwilligers waren gauw gevonden en het eindresultaat van hun ijver spreekt voor zich. De afdeling hoopt nog vele jaren de tentoonstelling in die showroom te mogen houden.

